

Megjelenik a Társalkodóval együtt minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizetheti helyben a szerktő's kiadó tulajdonosnál uri utca 453dik sz. alatti Trattner - Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy más külföldi tartományokba kívántató példányok iránt csupán a bécsi es. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Értesítőben mindenféle hirdetés főlvetetik pontosan közöltetik.

FOGLALAT: Magyarország és Erd. (kinevezések és előléptetések; orsz. gyűl. közlemények: ker. viták a zsidók kora emancipációjára főlött budapesti napló: a pesti kisdudoró példány- 's képzőintézet megnyitási ünnepélye, német lapok hetvenkedése, irodalmi ajándékok, magyar játékszini krónika; a pestmegyei takarékpénztár némely újabb határozatai; kisdudoró intézeteket Magyarországon terjesztő egyesület; Veszprém megye: tisztújítási eredmény; 's a t.)

Anglia (főlszólítás a repealgyűlések ellen.)

Franciaország (udvari ünnepély; újabb győzelem Abdelkader ellen.)

Mexiko és Angolnyugotin dia (Santa Anának Texas és Yukatan ellenkedése megújul; Kingston nagy része elhamvad.)

Görögország (Kalergis nyilatkozata a néphez; viszszaállítási a görög új lázadásra.)

Értesítő.

Magyarország és Erdély

Öcs. 's kir. Föls. a nagyvárad-i görög-egy. székcs káptalanban Cornély János olvasó kanonokot nagypréposttá; Borbola Miklós olv. kan. éneklő kanon.; Christian Vazul nagylétei plébánost éneklő-kanonokká; Pák János makói plébánost örkanonokká, Dobra Sándor nagyvárad-i plébánost iskolaikanonokká's Alexi János váradolasi plébánost kanonokká kinevezni, továbbá az eperjesi görög-kath. székcs-káptalanban megüritt tisztb. kanonoksággal Zubriczky Mihály zdbi, Michalics György jarembai plébánost, Dudinszky Mihály szentszéki jegyzőt, és Stephancsik Mihály somi plébánost felruházni. Kálosy Józsefet a kir. m. udv. kamaránál tisztb. titoknokot, és Keszler Jánost a cs. k. köz. udv. kamaránál tiszt. fogalmazót a magyar királyi udvari kamarához valóságos titoknokká; Inkey Ödön fumei kormányzéki gyakornokot ugyanott tiszt. fogalmazóvá kinevezni, végre tuoli Jurjevich Józ. a pesti kir. egyet. a' statistika 's bányatörvény tanítóját saját folyamodta következtében nyugalmazni k. méltóztatott.

Országgyűlési közlemény.

(Folyt. az oct. 10kei ker. ülésnek.) *Mi iteli mond tovább a vár. szónok a' 99ik st:* ezen cikk nagyon általános; mert a' zsidókat kir. városokba egyszerre polgárokka teszi, mert emberi jogait kitenné kétkezdés tárgyaul, ama nagy kérdést, az emancipációt, kívánja életbe léptetni. Még mult orsz. gyűlésen a' 29. t. cikk csak lakhatási jogot ad a' zsidóknak kir. városban; é jelen cikk pedig már, mint egy nagyot ugorva tovább megy 's egyenesen polg. jogokban részesíti őket. Megvallom én illy bőkezű a' polg. jogok osztogatásában 's az emancipatio nagy kérdésének eldöntésében egy általjában nem lehetek: mert tartok a' politikai hatástól és szomorú következtésektől. Szépek azon elvek, mellyek az ember közt a' jogok egyenlőségét hirdetik; de a' jog egyenlőség, az erkölcsiség bizonyos fokozatát mindenkor föltételezi, mert a' nélkül az egyenlőség eszméje, létre nem jöhet; ha pedig létrejő, káros az egésze. Ha a' történelmet tekintjük, nincs oly nemzet, melly általjában minden feltét nélkül emelte volna alkotványába a' zsidó nemzetet. Maga Napoleon, ezen fölvilágosodott 's nemzeti elöitéletektől ment hatalmas és nagy monarcha, ki pedig gondolatit 's kormányzsméit a' status irányában is hamar megérlelé, nem tartá tanácsosnak a' föltétlen emancipációt. 1806ban száz gazdag és miveltebb zsidót hiva meg azon nagy Sanhedrinbe, melly a' zsidók állapotjáról, emancipációjáról értekezék, 's ennek munkája következtében jöve létre ama császári rendelet, miszerint némely módosítások 's megszorítás mellett Franciaország polg. jogaival élhetnek. De ezen jólétet annyira tuhasználák a' zsidók, miként mart. 18. 1808, az általok gyakorlott uzsora elnyomására, melly a' birtokosokat 's földnépét kiszipolyozta, újabb es. rendeletet kelle kibocsátani, melly a' zsidók ellenében őket bátoroságha helyezze. Továbbá Bajor's Oroszországban egyedül akkor részesítették polg. jogokban, midön iskolákat 's akademiákat állítanak fel: mellynek azon jóteknony következtése lön, hogy levetkezve előbb a' zsidók minden nemzetiség - elleni elöitéletüket apródonként

lették magokat méltókká polg. jogokra. Vannak ugyan is ezen nemzetnek öly szokásai, mellyek bármellyik nemzetiség ellen is, a' legerősb ellenhatószerkek; csak ha más nem említhetők is, sajnosan tapasztalhatók 's tapasztalják jelenleg is az 1840: 29ki t. cikk eddigi káros következtését azok, kik a' váltók tekintetéből a' zsidók varázskörére bocsátkozni kénytelenek valának; mert itt kerekedik azon rossz, melly a' különben jóteknony váltók örve alatt különösen a' birtokos nemeseket és sok együgyű polgárt már eddig is tönkre juttatott. Azt sem lehet pedig reményleni a' történetek nyomán, hogy az általános emancipatio jobban kötné őket a' haza érdekéhez, mert nekik itt nincs, nem is lehet maradandó városuk, a' mennyiben ez hitelveikkel is ellenkezik. Ők magokat vallásos hiedelmöknél fogva, legyenek bármelly szabadságban, rabszolgáknak képzelik, mert nekik vallásuk egyszersm. polg. törvényeik. És valahányszor a' polg. társaságtörvényeimőzes törvényeivel összeütköznek, nincs erő, nincs hatalom, melly őket ettől elszakaszthassa. Ők monarchiát vagy aristokrátiát nem ismérhetnek el, mert általjában theokraták. Ők egyedül a' Thalmudot tartják törvénynek; a' zsidó minden embert, ki nem zsidó, saját ellenségének tekint; imádságából sem feleli ki keresztény elleni nem legjobb érzelmeit, 's könyörögnek visszaállítására az elpusztult Zsidóországnak. Hogy ez nem pusztá állítás, bizonyítja az, hogy újabb időben is van példa zsidók közt a' régi Zsidóország visszaállítására iránti ábrándos törekvésnek. Ugyanis 1825ben Mardochai Manuel 'Noa fölszólította a' zsidó nemzetet, miként közeledik az idő, mellyben Messiás újra eljövend; 's az új Zsidóország újra fel fog épülni; 's illy célból meg is hitta őket: költözniének át Éjszakamerikába Ujyorkba, a' Niagara nagy folyó három s 1/2 nógyszeg mérföldnyi szigetén és statust 's Ararat nevű várost alapítsanak. Ez pedig már azután történt, midön őket némely fejedelmek polg. jogokkal ajándékozták meg. Véleményem szerint nevelésben van a' legnagyobb hiba, itt kell előbb orvosolni 's őket a' polg. élet élvezésére, mintegy előkészíteni. De maga a' nemzet is, ezen kényes kérdésben, az általános emancipatioá illy rögtön ereszkedni nem bátorkodott, sőt mind 1790 mind 1827ben e' tárgyban választmányi munkálat következtében kívánt rendelkezni. Ne álljunk tehát most el ezen munkálatoktól, hanem vétessenek föl ezek, annak módja szerint; addig pedig hogy az emancipatio kérdése egyedül a' kir. városok elnyomatására, 's a' zsidóknak polgári jogokban részesítésére fordítassék: abban megnyugodni egyáltaljában nem tudok. Legyenek nekik közösleges felügyelés alatt álló iskolák, hollevetkezve a' polgárisodással ellenkező bal és elöitéletek durvaságait, a' polg. jogokkal élhetésre előkészülhessenek; addig az 1840: 29. t. cikkkel elégüljenek meg, vagy ha csakugyan mulhatlanul szükséges, őket jelen körülményink között, polgárosítani: kívánom, miként nem városi, hanem honpolgárokka tétesenek törv. által, mi több liberalismust is fog tanusítani. 2dik szónok egy m. követ: Az izraeliták emancipációjára kérdését, szóló véleménye szerint mult orsz. gyűlés kezdé meg. Nem lehet sőt ellene is van a' status céljának hogy többé jelen állásukban maradjanak, mellyből meggyéje is kivétetni kívánja. De itt az a' kérdés: hogy a' zsidók emancipációját egy kérdéssel tovább kell é vinni eddigi állásánál a' nélkül, hogy jelen kérdés általjában tárgyalassék. Szóló nem tartja helyesnek; mert ha polgárok, kiket pedig előbb utóbb be kell venni a' constitutio sánczába, közt is különbséget teszünk, 's nem minden városi lakosnak adatik polg. jog; 's végre midön ezt több millióért nem tesszük: nem látja tenni igazságosnak egy pár száz ezer emberért. De nemzeti belviszonyink sem engedik ezt. Ugyanis, a' nemzet úgy tekinti őket mint idegeneket; de ennek magok a' zsidók okai, mivel ők magok is idegenekül tekintik magokat hozzánk, a' mennyiben elzárkoznak, 's minden viszonyaikra nézve különböznek tőlünk. És ha, midön ugyszólván semmi vagy igen rossz rendőrségi intézkedésünk vannak, illy politikai jogokkal ruházzuk fel a' zsidókat, annyin tódulnak Lengyel és Moszkaorsz. ből hozzánk, miként itt hazánkban fogják feltalálni azon valóságos Jeruzalemet,

mit még eddig másutt czéloztak. Ha polg. állásuk a' status céljával egyezőleg rendeztetni fog, akkor fogja helyeselni az emancipációt. De miként lehet ez, midön a' földmiveléstől egészen idegenek, holott nekünk földmivelőkre volna szükségünk. Hogy pedig idegenek a' földmiveléstől, bizonyítja az, miként a' moszka kormány, eziránt minden lehető intézkedést megtett, mindenkép kívánta édesgetni őket a' földmiveléshez, de minden siker nélkül. Ők azt hiszik, hogy ha a' kereskedésről lemondanak, megszűnnek Ábrahám maradéki lenni. Ohajtja, szóló, hogy emancipáltassanak, de előbb több millió keresztényen polgárt kíván emancipáltatni. 3dik szónok másik m. követ: küldőji a' zsidóknak, minthogy a' magyar nemzetiséghez csak annyira sem simulnak, mint saját érdekek parancsolná, mint a' magyar nemzetiség igényelheti, 's csak annyira sem, mint más nemzetek; általjában emancipáltatásukat nem pártolják. Küldőji szerint az előbbeni két orsz. gyűlés eléggé rendelkezett a' zsidók sorsáról, 's azzal darabig beérhetik; minél fogva szóló a' zsidókat ide nem érteve a' 99ik Sba betétnem kívánja. 4dik szónok szinte m. követ: midön a' mult orsz. gyűlési KK. és RR. elveiket ezen nép iránt kifejtették, 's a' felirást nem tekintvén a' keresztényen és zsidó, 's ezen vallások közt viszonyokat fölterjesztették: őket azon elv és meggyőződés vezette, miként mindenkinek meg kell adni a' magáét 's ennél fogva zsidók a' nem nemesekkel egy joguk legyenek. De a' kormány épen másképp vette a' nemzetiség érdekeit, 's csak azt engedte meg, hogy városokban ben a' lakhassanak, ha egyebiránt erkölcsi magokviselete ellen semmi kifogás nem lehet. De ezen benlakhatást is csak olyan kir. városban engedte meg, hol azelőtt a' szabad adásvetés gyakorlatban volt. 'S most itt egy nagy ugrást akarunk tenni, a' mennyiben még nem is a' városoknak, hanem az egész haza polgárainak kívánják némelylek tekinteni a' zsidókat a' nélkül; hogy ezt egy általjában törvénnyel 's törvényben kimondanók? Szóló nem osztozik azok érzelmeiben, kik vallásra, vallásos viszonyokra tekintenek, kik talán baráti a' felekezetestességnek; mert látja, tudja, miként a' zsidók is a' házasság, a' családi életben kellő pietást tartanak, józanok, mértékletesek, erényesek, pénzviszonyaikat még legszigorubb körülményeik közt is jól tudják és rendezik; 's ohajtana, hogy minden honlakos e' tekintetben hozzájuk hasonló volna 's csodálkozik, hogy a' nemzetektől külön valva, ennyi erény mellett is nyomtatva azoktól annyi század óta fen tudták magokat tartani. De mind ezek 's minden erényeik mellett is figyelmet igényel azon köz bár balvélemény 's elöitélet, mi a' keresztényeknek a' zsidók ellen 's a' zsidóknak keresztényeknek ellenében áll. Midön most a' kir. városokat törvényes és szabad állásba tenni akarjuk; 's tudjuk, minő gyűlölség fenéklük szívökben a' zsidók ellen; bizonyára ne toljunk olyat nyakukra, a' miért ezen coordinatiót megutálják. Épen ide bizonyit hathatósan a' B. érdemes követe által említett pozsonyi eset. Pórok verték igaz a' zsidókat, de elég az, hogy verték. Nem szükség tehát azt bizonyítani, hogy itt egy távolság van, mit egy lépéssel nagy ugrás nélkül meg nem közelíthetünk. Vannak elöitéletek, mik kiméletet érdemelnek; de magok a' zsidók sem akarják magokat érdemesíteni a' nemzet előtt; mert hiszen mult orsz. gyűlés óta vehetnek urbéri telkeket! de vettek é azért? (többen vettek) Tudok egy két esetet én is, hogy vettek, de ez még nem, v. legalább nem eléggé bizonyit. Igaza van tehát az előbb szólott város érd. követnek, hogy nem közelítenek a' nemzetiséghez. Zemplény megyében nem hogy urbéri telkeket, de még szőlőt sem vesznek, hanem pénzt adnak ki, hogy mit más keserves veritékével keresett, magokhoz kaparják. Így magoknak tulajdonítsák, végre a' kir. városok ellenszenvvel viseltetnek irántuk. Vége tehát csak az a' kérdés, hogy midön az 1832. és 1840ki országgyűlések eléggé rendelkeztek a' zsidók sorsáról; czélszerű-e tanácsos-e ettől eltérni, 's az emancipációt itt mondjuk-e ki? Még két vár. követ szólt hasonló értelembe 's pártolak az előbb szólottakat. Egyik: nehéz volna bebizonyítani az 1840ki idézett pozsonyi esetet (ezen esetet említő szónok: van elég tanu.) Második: míg hazánkban balvélemény lesz, ovakodva kell lépni 's

tetnek, a' statusban statust képeznek. Kivánja, hogy az emancipatio ex asse vétessék föl, 's így a' zsidók előbb nyernek polgári jogokat. Más megyei követ, a' zsidók ellen felhozott gyűlölségre nézve azt mondá: hogy földesurak adják az utasítást, kik legtöbb hasznát veszik a' zsidóknak, 's ezért buvik ki a' zsidó büntetés alól is olly sokszor. Parasztok talán nem olly utasítást adnának. Ha egyébiránt csak városokban nem pedig megyékben is nyernek polgári jogokat, akkor elnyomják a' városi gazdaságot 's mindent. Keresztények is vannak uzsorások? a' nyerekedéshez még is talán csak jobban értenek a' zsidók. Egyébiránt tagadja, hogy Angliában a' törvényhozás csak egyet is emancipált volna, ott a' közvélemény, nem pedig törvényhozás szüntette meg a' gyűlölséget. De nincs is egész Angliában annyi zsidó, mint csak magában Pozsonymegyében. §3dik: nem városi hanem haza polgárnak kívánja előbb a' zsidót. 4ik: szinte egy hónapja, midőn sept. 12kén Sz. érdemes követe által a' liberalismus pályáján kihíva valék. Felvettem a' keztyűt, 's im itt tartom kezembem 's felszólítom most a' tisztelt követet, mikép ne maradjon el, különben kihívás jelül tartom meg az orsz. gyűlés legutolsó napjait. Mire a' felhívott követ: Ha most ezen tárgyra ollyan utasításom volna, mint akkor volt Z. érd. követének, 's nekem is, azon tárgyra nézve; bizonyosan most is vele szavazok. De arról nem tehetek, hogy utasításom nem ollyan, mint azon keztyű, mellyet most egyik, majd a' másik kezünkre is felhuzhatunk. (nevetés.) Ugyanezen 99ik §. a. b. különösen c. pontjaira nézve. mellyekben azon kellékek megíratták, mellyek a' polgárrá lehetést föltételezik, volt egy hirtelen muló vita, jelesen egy v. követ birtokhoz nem köti a' polgári jogot; mert a' birtokos már gazdaságánál fogva is elég részt vesz a' polgári jogokban, 's majd az lenne belőle, hogy mikorra ezen törvény sanctio náltatnék, már két annyi, tiszt- 's követválasztásnál pedig 3 annyi summa kívántatnék: vagy ha ettől elúttetik, kéri ezen summákat lejjebb szállíttatni. Egy m. követ: szomorú lesz ha csak a' birtok (nagy városokban 400, közép városokban 300, kis városokban pedig 200 pft. a' szerkezet szerint) 's nem az intelligentia lehet alapja a' polg. jogoknak. Kivánja a' polgári jogokat minél szélesebbre kiterjesztetni, különösen azokra, kik birnak értelmi képességgel, ha szinte birtokuk nincs is, mert így a' szerkezetben igaztalanság van. Azonban ezt nem úgy érti, hogy ha valaki magát művésznek v. írónak tartja, polg. joggal birjon; hanem kikerül törvény 's közvélemény megkülönböztetnek: ezekre kiterjesztetni kívánja Kéri tehát a' pénzsommák kimaradását; mert ritkán jár együtt a' birtokosság az értelmességgel. Más m. követ a' 97ik §-ban definitiót sem szereti, mert ez egy osztályát a' lakosoknak név nélkül hagyja; mi nem fog jó hatást szülni 's a' meghatározást másként tette volna. Minden embernek természet-adta neve a' polgár; de miután már elhatározatott, átmege szóló a' 9ik §. a. b. c. pontjaira. Miután a' definitio úgy áll, hogy polgár az, ki jogokat gyakorol, ezen basist szélesíteni kell, mert nem igazság, hogy egy osztály még a' névből is kizárassék. Ha ezen a) b) c) három ponthoz kiszélesítésül tesszük még, hogy az intelligentia is képviselve legyen, mindent megtettünk. A' két első helyben hagyja, de a' c) pontot kihagyná. Ez a' név „polgárnak lenni“ a' legfőbb jog. Egyébiránt ezen 3 qualificatio a' körülmények 's érdekekhez képest értelmezhetik úgy is, miként egy sem leendő meg senkinek utóljára. Szóló tehát a' 4et 3, a' 3at 2, a' 2től 1 száz pengő forintra csökkentenő 's hozzá tenné, kik 60, 40, és 20 forint lakbért fizetnek évenként, 's a' város-pénztárába 6 pft egyenes adót. Ezek után d) pontul tenné: kik tudományos vagy művészeti tehetségeiket illető okleveleikkel bebizonyítják. Ülés végén: ugyancsak a' 99ik §. második sorában, uri hatalom ellen egy megyei követ kifogást tett 's azon oknál fogva, hogy különféleképp értelmezhető vagy épen nem is érthető lenne, kihagyatni kívánta. Mind a' kihagyás, mind a' benmaradás mellett hozattak fel okok, tétettek felvilágosítások 's magyarázatok. Utóljára is feltétetvén a' kérdés, miként az „uri hatalom“ szó kimaradjon-e vagy nem? 28 megye 19 ellen kimaradására szavazott.

October 11kén vitatás alá került a' 99ik §. tartalma, mellyben a' polgárok értelmezése és szükséges qualificatiojok foglaltatnak; az e' tárgyban felszólalt m. követ a' szerkezetbe nem foglalt némely sajátságokat kívánt a' polg. jogok megnyerhetése föltételül kitűzteni, mellyek különösen a' nemzetiség előmozdítására legfőképp megkívántatók volnának, p. o. a' nemzeti nyelv tudását. Szólta némely tagok a' qualificatiok határozatlansága felől is, különösen mi a' birtokot illeti, mellyre nézve az osztatlan testvérek a' szerkezet értelmében polg. jogok részesei nem lehetnének, minthogy nem, e-

gyedulés kirekesztőleg őket magukat fogná illetni, mint ezt a' szerkezet megkívánja. — A' mondott §-beli sokféle qualificatiót azonban a' ker. RRk együtt tárgyalhatónak nem látván, egyenkint kivánták többen tanácskozásba vétetni, mihez képest a' felszólalt tagok főképp csak a' tulajdonbeli qualificatióra szorították előadásait. Egy m. követ törv. könyvbe foglalt határozatát hozván föl előszer is a' város fogalmának, miután azt az unitas civium szavakkal találja mindenütt kifejezve, midőn most ezen fogalom tagíttatni szándékolatik, legnagyobb vigyázatosságot ajánlott, nehogy ollyanok is foglaltassanak abba, kik a' város valódi érdekét nem képviselhetik. Illyeneknek tekintti ő a' tegnapi tanácskozásban kifejelt eszmék szerint a' szolgálkat, kik a' munkának már megállapított 5 lik §. értelménél fogva sem tekinthetők megtelepülteknek, holott a' megtelepülés első föltétele a' polgárisodásnak De határozatlannak tekintti ő a' tulajdonnak általános ideáját, nem fejeztetvén ki a' szerkezetben világosan, minő 's mennyi fekvő birtok kívántassék a' polg. jogokban részesülhetéshez; mert megtörténhetnék, hogy kinek csak egypár ölnyi fekvő birtoka van is, polgárságot igényelne, miből azon visszaélések ezrei lámadhatnának, mellyek a' megyékben olly veszélyes módon üzetnek. Találkozhatnék ugyanis olly vagyonos polgár, ki 100 pftos földet néhány ölenkint káposztás-kertekké felosztva elajándékozna száz proletáriusnak 's így 100 vokost vásárolhatna magának. Sem censust sem általános birtokot nem lát elég biztosságnak a' szavazási jog nyerhetésére, hanem alapul kívánja vétetni a' birtok értékét olly arányban, mint a' választmány által is föllíltott városi három osztályzat megkívánja 's e' szerint a' nagy városok lakosira 1500, a' közép városokra 1000, a' kis városokra 500 pft birtokértékét kíván szabtatni. Utána rokonvéleményül egy megyei követ sem látott fontosabbat e' kérdésnél a' város belsejében egész szövegében, 's ennek eldöntésétől hiszi függni a' városok jövődjét. A' legabszoltabb demokratiai szerkezetben is két osztályt szokás föllíltatni a' lakosokra nézve; egyiket képezik az idegenek 's nem teljes koruak, másikat a' polgárok és nagykoruak; amazok mindenütt kizáratnak a' befolyástól, részint mert az ország viszonyaival ismételtenek, de annak érdeke sem függ össze saját egyedi érdekükkel; részint mert értelmi fejlettségüknél fogva elégteleneknek tartatnak a' status érdekének jól felfogásához, 's a' ezlérszerű eszközök megválasztásához. Kettős alakja mutatkozik tehát mindenütt a' polg. jogokban részesülhetésnek t. i. a' közös érdek és az eléggé kifejelt értelem. Mindkettőt föltételezi a' birtok bizonyos mennyisége, t. i. mennyi kapocs gyanánt szolgálhat a' kömerdekkel egybeforrasztásra 's az értelmiség bizonyos fokának megszerzéséhez kívántatik. Ki napjait folytonos kézimunkában tölti, csupán élelme megszerzéséhez végett, nem tekinthető máskép, mint kiskorunak v. idegennek; mert részint csak annyit érdekel vele elterelhetik a' haza iránt, részint nem szereshet magának elég értelmiséget, nem maradván annyit üres ideje a' munkától, mennyi a' statusérdek és célok tiszta felfogására szükséges. Nem akar a' szónok szemrehányást tenni senkinek, nem is vonja kétségbe, hogy azoknál hazafiság v. áldozatra-készség nem volna, de igen nagy a' különbség azon hazafiság közt, melly lakit csatákba visz 's meghalásra kész 's a' közt, melly önnön és polgártársai érdekét helyes szempontul felfogni tanít 's melly a' közzöllőtet előmozdítani tudja is akarja is. Ennek megszerzéséhez szabad idő, tanulmány, 's a' tulajdonnak bizonyos mennyisége kívántatik, hogy valaki magának szabad időt szereshessen. Ha a' közügyekbe befolyáshoz a' mondottak nem kívántatnának, miért tagadnók meg a' külkereskedők agenseitől a' közügyekbe befolyást? Ha a' tulajdonnak bizonyos mennyisége nem határozatik meg, azon csekély birtokuk, kiknek csak egy káposztás-kertekkéjük, vagy pár ölnyi birtokuk van, a' gazdagoknak mindig eszközül fognak szolgálni, részint megvesztegetés által, részint mert csend's rend megháborításával kevés birtokuk koczkatatása mellett, több 's nagyobbak nyeresére nyilik számukra remény. Készek lesznek tehát a' zavarosban halászni 's magokat zsarnokság v. factiók eszközeivé oda adni. Biztosságot tehát valódi birtokban 's nem szinletben kell keresni; mert ha már az érdekek elég erősek volnának, ugy egy jó hír-névben álló orvos vagy prókátor reputatioja sokkal nagyobb biztosságot nyujthatna, mert azok sokkal jobban köttetvők a' városokhoz, mint kinek alig van 2 ft tiszta jövedelmet hozó tulajdona. Fejtegető azután a' szónok a' régibb 's újabb korbéli intézkedéseket, felhozta az angol firmenek példáját, kik mintegy a' mi curialistáinhoz hasonlítanak; elsorolta a' Francia-

ország 's Amerikában megkivánt választói tulajdonságokat, a' badeni nhgség polgár-kategoriáját 's ezekből kimutatá, mikép a' polgárjogok gyakorlata mindenütt főleg birtokhoz kapcsolatik. Maga az intelligentia 's becsületesség sehol sem vétetett elégséges biztosítékul, miután a' birtokbeli garantiát Angliában még a' forradalom korszakaiban is fentartották, Franciaország pedig, mindaddig zajlott 's vonaglott, miglen a' birtokbeli garantia ufolag helyreállított: nem látja át, miért kelljen épen nekünk ettől elállani Itt tények szólnak 's ő a' tényeknél okosabb lenni nem tud 's nem akar. Meg van győződve kétségkívül mindenki, hogy a' megyékben legfőbb okai a' kicsapongásoknak a' proletáriusok, miért akarjuk tehát e' kinövéseket a' városok körületébe áttűtetni? Ezek szerint ő a' birtokértéknek bizonyos mennyiségbeni meghatározatását pártolja a' szerint mikép ezt előtte egy más m. követ javaslatá i. hogy a' választmányi munkálatban javasolt várososztályzás szerint a' nagy városokban 1500, közép városokban 1000, 's a' kis városokban 8 vagy 500 ezüst forintnyi érték föltételezze a' polgári jogokban részesülhetést. A' főbb szónokok egyike a' korábbi nyilatkozatok részletes bonczolgatásával kezdé meg beszédét; ő nem látott különbséget a' hazafiságban, mikép egy előtte szónoklá, 's azon hazafit, ki ön jószántából emelkedik az exaltatio azon fokára, mellyben hazájaért halni kész, a' megfontolásra is eléggé képesnek tartja. Arranézve, mit ismételve hallott mondatni, t. i. hogy a' szerkezeti javaslat megtartása mellett ugyanazon visszaélések fognak történni a' városokban, mellyeket a' megyékben tapasztalunk, szigorú bírálatot kívánt. Ő azt hiszi, hogy a' status jónak ismeri a' municipiumokat, 's így ellensége annak, hogy minden erő centralisatióba folyjon össze. Ha ez áll, ugy a' status csak azokat foszthatja meg municipalis jogok gyakorlatától, kik azokkal viszszaéltek, 's így azt kell megvizsgálni: vajjon visszaéltek e' azzal a' szegényebb osztálybeliek. Nem akarja tagadni, hogy a' szegénység nagy oka a' megvesztegetésnek; de azért a' szegényeket általjában megvesztegethetésről vádolni nagy merészség volna; mert ez annyit tenne, mint azokat, kik a' birtok bizonyos mennyiségével nem birnak, mintegy tolvajoknak jelelni ki, mi legigazságtalannabb következtetés is volna. A' valódi erény birtokhoz kötve nincs, 's kunyhókban szintugy található mint palotákban. Ki mindennel bir, nem igen szokott máséra vágyani, 's így ha hozzá nem nyúl, nem erény, mert valódi erény csak az, ha inség és sanyargatás közben sem tántorul el. Illy erényre van szüksége az országnak; a' csend és rendnek ez legbiztosabb keze; e' nélkül hiábavalók lennének a' bayonettek, mert ezek millióit egy pár óra alatt is megsemmisíthet. A' javasolt birtokmennyiség meghatározását a' practicabilitással összehatózóknak látja, mert az azon csalhatlan tényen alapulnak látszik, hogy minden népes város lakosának szükségképp gazdagabbnak kell lenni, mi pedig az életben nem úgy áll; 's így ama javaslat mathem. calculusnak látszó legvilágosabb igaztalanság. Tétetett, ugyanok, említés a' jövedelemadóról; de a' jövedelem kitudása igen nehéz 's ezer önkény nyel jár; egyszersmind azon igaztalanságot idézi elő, hogy néhány forintnyi jövedelem kevesbég miatt meg kell tagadni a' jogokat. Sehol sem nehezebb pedig kitudni a' jövedelmet mint épen nálunk, hol erre nézve minden előkészület hiányzik. De alig is van e' tekintetben nagyobb változóság bárhol, mert e' hazában a' földbirtok némely évből alig hozza be felét, mint máskor, 's így értéke folytonos habozásban van. E' szerint a' censust jogok alapjául fölvenni lehetlenség, mert e' szerint megtörténék, hogy egyik városban részesülhetne polgárjogokban az, ki a' másikban nem, mi világos igaztalanság. Mi a' káposztás-kerteket illeti, ezek nem minden városban vannak, 's ki azzal bir, ritkán van egyéb birtok nélkül. Kik azt hiszik, hogy csak a' nagyobb vagyonu polgár érdekeltetik rend és csend által, iszonyuen tévednek; 's midőn egy részről azt akarják, hogy minél többön érdekeltessenek a' közügyek iránt, következtelenek más részről, midőn a' lakosok többségét a' jogok általi érdektől megfosztani akarják, 's a' kisebbséget kívánják a' többség fölött praedominálóvá tenni. 'S ha mint némelyek mondák, a' vagyontalanabbak a' vagyonosok fölött hatalmat ugy sem gyakorolhatnának, miért félnek azon kisebbségtől, mellyet proletáriusoknak neveznek. A' külföldről 's oceánont-tuli statusokról előhozott példákra egyszerű válasza csak az, hogy ott nem közvetett, hanem közvetlen választási joggyakorlás létezik, 's így az ottani körülményeket hazánkra nem illeszthetni. Mi a' netalán keletkezhető zavarokat illeti, figyelmezteti a' RRket, hogy az ottani viszszaéléseknek

tenni ellene. Van egy végzettség, mi a nem nemest fekvő nemesi javak szerzésétől eltiltja, 's midőn ennek eltörlése czéloztatott, nem tett-é több követ ovást ellene? nem balvélemény é ez? Ellenvélemény szónokai minden erkölcsiségből, politikából, észből 's különösen szívből, mint mondatott, kizsákmányolható okokkal állottak fel. Első m. szónok: a világ minden részében, hol e nyomorult nép hontalan barangol, nem hisz egyetlen embert is, ki fájdalmat nem érezne szívében e nép nyomasztó sorsa felett, 's azt kívánná, hogy tovább is csak irgalomból tengődjék. Szól a tárgyra vonatkozólag, szól különösen némelly a zsidók ellen tett vádakra tiszta kebellet a nélkül, hogy ügyvédökké avassa fel magát, 's a mellett, hogy 1840ben az augsburgi ujság ezen nép szerencsétlensége mellett felszóló követeket megvesztetteknék mondá, mire ugyan szóló nem hajt, miatta szabadon kürtölhet akármit; de sajnálja 's csudálja is, hogy kir. városi követ állott fel ellenök legelsőben; mert hisz épen az ő, a városok érdekei kívánják, hogy az emancipatio valahára létesüljön: 's annyival inkább, mert mindig ők állanak fel ellenökben. Emlékezik, hogy az 1840ki orsz. gyűlés berekesztésekor minő gorombán bánt a városi polgárság ezen néppel, csak azért, mivel megtudta, hogy ennek némi jogot adni akartunk. Megvallja, nem volna szomorubb valami, mintha emberi meggyőződésé válnék, miként vallásbeli viszonyok 's különbség legyenek a polgári jogok alapi. Hányan vagyunk csak itt e teremben, kik különbözőképp intézzük imáinkat, különböző templomokban fohászunk istenhez, 's üdvös lenne é ama meggyőződésnek valamelyikre alkalmazása? Ne menjünk ide, ne tekintünk ide vissza, 's ne vegyük ezt alapul: mert nem rég mult az idő, midőn még vallás 's vallásfelekezeti volt a polgárrá lét egyedüli alapja. Tisztelje mindenki istenét úgy, mint tetszik 's meggyőződése javasolja, egyháza parancsolja. Mondatik, hogy a zsidók szípoljai a népnek igaz ezt nem tudjuk gátolni a falvakban, de hát, midőn általok, a legalsóbb néposztályt, a legszegényebbeket csalatni engedjük, csak bánya-és kir. városokba menni ne engedjük 's csak azért, mert zsidók; holott kénytelen szóó megvallani, miként vannak bizony így is ott elég keresztény zsidók, kik igen jól értik az uzsoráskodás mesterségét. De a zsidók még polgárok is, tudjuk ezt Lengyelország történetéből. Midőn a lengyel honfiak a felett vitatkoztak: ki lehet polgár, e nép harcztéren ontotta véréte azon hazáért, mellyben semmije vagy igen kevese vala 's mellytől keveset remélhete. Sajnálja szóló, szerfelett, hogy némellyek közelebb nem voltak jelen a zsidó iskolai kövizsgálaton; mert bizony megtudták volna, hogy szeretnek azok magyarul tanulni. Midőn 1840ben indítványozta szóló a nem nemesek képviseltetését, pártolatlanul maradt, de ezt csak azért is tette, miként jele legyen, hogy 1840ben is volt már, ki a népnek jogokat kívánt adni. Mikor 1789ben a francia forradalom kimondá, miként minden polgár egyenlő a törvény előtt, akkor még a szénégető és párisi dandy közt nagy volt a különbség: de azért csak úgy jól esett a szénégetőnek azt tudni, hogy ő polgár, mint amannak. Meglehet, hogy a parquetten nem tudott oly alkalmasan járni, de fiáról reménylhet, hogy azt papucsban alkalmasabban fogja tenni. Arranéze, hogy a zsidó nem éret meg polg. jogokra, szóló igenis tud bizonyos egyedek, ki ipar és szorgalma után elég vagyont szerevén, felküzdé magát báróságra, 's meg is lön benne minden polgár jogokai érettség, 's meg azon képesség, miként bárói rangot csak úgy tudjon vinni, mintha benne születve bölcsőjétől fogva gyakorlotta vala. Szóló véleménye szerint tehát e kérdés tökéletesen megérett, 's így jelen az idő, hogy a zsidókat és a törvények jó t e k o n y s á g á b a n r é s z e s i t n i k e l l ; mert a jelen állásba is az alkotványok sülyeszték őket. Ha azonban szóló pártoló többséget nem nyerne, méltóztassanak a KK. és RR. az 1839iki vélelmenyt elő 's tanácskozás alá venni. Arra nézve, hogy lopnak a zsidók: 1835ben nem zsidók voltak, de egészen más emberek, kik a lopást elkövettek, tehát ki kell őket a városból űzni! vagy különbség az, ha nem zsidó lop? Még egyszer ajánlja tehát az 1839ki vélelmeny fölvetelét, addig pedig maradjon a szerkezet. Másik m. követ: megyéje Rei már két orsz. gyűlésen adott utasítást a zsidók ellen, azonban most kivítta az igazság nálok is saját diadalát, és a zsidók polgárisodását kívánják. „A zsidókat is ide értve“ ben kell maradni, mert következik, hogy ha az 1840iki törvény megengedte, hogy házok legyen, most meg kell engedni, hogy polgárok legyenek. Hiszen habár mennyire vétettek is a keresztények ellen: 1840 év alatt sokszorosan visszaadtuk. De mi lélekkel mondhatja valaki, hogy a zsidó viselje a status minden terheit, fizese

a tolerantiát, katonáskodni tartozzék, 's pedig úgy, mint a 110ik §ban olvassa, deminek nem lehet megmaradni, hogy mi a polgároknak meg engedtetik, ők maguk helyett keresztényent nem helyettesíthetnek? Hát hogy lesznek így jobb polgárok azok a zsidóknál? Miért vonják el magokat? Mi vagyunk okai, mert elnyomtuk őket; mert ha nem nyomtuk volna, bizony alig léteznék most már Mózes vallása. Egyébiránt szóló senkitől sem várta volna oly kevéssé az ellen-felszólalást, mint épen a legelőbb felszólalt városi követől, azon városétól, mellyről k. személynök ő exca két ízben mondá már országos ülésben, hogy vallásos 's azért megdicsérte. Hisz ha valahol, bizonyosan ott, mint protestansok, szokták olvasni az ő szövetségi történeteket. Lehetne hát tudni, mikint az ő-korban ez volt istennek választott népe; miért üldözzük hát mi? annyival inkább, mert a keresztényvallás is a zsidó valláson alapul, vagyők városi követ urak például Londont, Bécsét 's több külföldi várost, mellyek miveltségi tekintetben hazai városinkkal bizonyosan kiállják a versenyzést. Bécs Rothschildtel bizonyosan kiállt, London pedig már két sherifet választott zsidóbul; 's ha zsidó bécsi polgár, londoni sherif pedig kettő lehetett: bizonyosan lehet d...i polgár is. 3dik m. szónok: D. város érdemes követe tegnapi beszédemre azt jegyzé meg, hogy nem szígtelenünk 's nem új alkotványt kell készítenünk. Erre azt felelelem: nem szólottam az egész alkotványról. Azt is monda, hogy társaságos étellel ellenkeznek az általam elmondott elvek. Hibázik, ezt nem mondtam, hanem azt, hogy privil. viszonyokkal ellenkeznek. Azt is monda, mikint nem most, midőn a városokról van szó, mondjuk ki az emancipatiót, hanem általános törvényben, 's a megyékre nézve is. Erre azt felelelem, mikint ha a megyei coordinatio megkezdetik, ott is pártolom; monda mikint Napoleon a szabadság hőse (D városi követ: ezt én nem mondtam) visszahúzta a zsidók iránti rendeletét. Erre azt felelelem: mikint Napoleont szülte a szabadság, de annak hőse nem volt. A látszatos körülményeknél fogva, ha én független angol minister volnék, még 20 évvel hátrább indítványoznám a városok rendeztetését. Hogy 1840 óta a földmivelésre nézve nem sokat tettek a zsidók, erre azt felelelem, ez két év alatt nem lehet. A Thalmudra nézve: ne hozza fel a tiszt. városi követ a vallást 's valláskülönbséget; mert városában 47ezer ember könyörög vallási jogokért 's ne adjunk fégyvert a f. t. clerus kezébe. Arra nézve, hogy a rabbi Niagarához hita a zsidókat várost építeni: nyomasztó viszonyoknál méltán tette, 's azon rabbit becsüldöm, most maradjon a szerkezet. 4dik szónok m. köv.: Nagy különbséget lát azon idő, midőn a zsidók emancipatiója megpenditetett 's a jelen közt; mert akkor általános volt irántok a lelkesedés 's e tábla nagy többsége csak néhány megye híján szavazott az emancipatióra, ennek oka alkalmasint azok, kik az emancipatiót általánoson 's lelkesen pártolák, 's midőn szinte létesíttetni látták, visszaléptek. Arra nézve, hogy a zsidók elüték a váltótörvények jótékonyágát: meg lehet a dolgot igazán meg nem fontoló emberek előtt; de midőn látta ezen nép, mellynek semmi egyéb polgári joga saját iparán küli a kereskedésben, hogy pénzté miután kiadta, nem könnyen kapja vissza, csuda é ha ide folyamodott? Azonban nevezhetni igen magas állásu kezesztyén férfiakat, kik megvetik a zsidókat, 's mégis kik ezen megvetettekkel álltak társaságba 's uzsoráskodást üznek. Ha ezek iránt nem rendelkezünk, miért tegyük ezt épen zsidók iránt? De meg zsidóban is feltalálhatók a polgárban megkívántató tulajdonok. Bizonyos hogy a könyörület érzete legjobban meg van a zsidóban. Láthatni akármennyiszter, hogy midőn a keresztény nem lágyul el könyörületre, a zsidó zsebébe nyul 's esekélyét is megosztja a szegény nyel. Jele, mikint nekik csak úgy meg van adva a teremtőtől a jó iránti fogalom, mint akárki másnak. Közüle a szegény, miután reá semmi sem marad, kiindulva az atyai háztól a durva néposztály gnyává kitétetve, kívánja a kereskedést tőle kitelhetőleg űzni, hogy abból megélhessen. Hogy máskint nem lehetnek, ők annak nem okai; mert hisz kérdezzünk meg akármelly szegényt, ha vajjon nem szeretett volna é inkább grófnak születni? 's ha minden sanyaru viszony közt is megtartja becsületességét, nem érdemel é tőlünk tiszteletet? A gazdagabb zsidónak pedig, nem tagadhatni, jó nevelése van, a mellett, hogy a status egy k r a j c z á r t s e m a d o t t n e k i k n e v e l d e n t e z e t e i k r e . A felekezeti gyűlölség jobban megvan a keresztényben mint a zsidóban (?) a megyék mult országgyűlésen elhatározták a zsidók emancipatióját, 's a felírás föl is terjesztetett; de voltak, szóló megtudná őket nevezni, kik nem szegyenlettek Bécsbe felmen-

ni ezt meggátolni. 'S vajjon mi oka hogy a városok annak legnagyobb ellenzői, holott az által a kir. városi jogok nem veszélyeztetvék? szóló kimondja, miként az hogy zárt körökben tanácskoztak 's a város csak a magistratus volt 's a mennyiben a választó közönség tagjai közt voltak meggazdagodott mesteremberek, ezek a tanácssal együtt fogtak kezét, mert félték, hogy a zsidók miatt elszegényednek. Megyékben az nem így áll; mert a megyék ölete a nyilvánosság. Igazságos, hogy ki a közterhekben részt vesz, annak jogot is kell adni. Szóló a p-i esetre nem ad semmit; azonban, ha a polgárság csak azért zudul fel, mert a zsidónak is jogadás czéloztatik: akkor, kimondja bátran, nem érdemi meg a polgár- sőt nem érdemi meg az ember-nevet. Abból, hogy a nép gyűlöli a zsidókat, nem azt lehet, nem azt kell következtetni, hogy az emancipatiót hagyjuk hátrább, hanem hogy sietessük. Azonban ennek okát tudhatni, mert hány aristokrata van, ki csak azért ijed el jogainak másokkai megosztásától, mert másnak is joga leend. A mi igazságtalan, azt tüstint meg kell akadályoztatni. A criminalis codexben kimondatik az elv, miként ha a bűnös kiállotta törv. büntetését, azzal többé bélyegezve nem lehet. Hát mit vétett az izraelita néposztály, hogy ezen elvet meg nem érdemi 's csak azért legyen megbélyegzett, mert zsidó? 'S ha ki nem terjesztetik ezen elv a zsidókra, ki meri mondani a szóló, mikint akkor nem érezték a KK. és RR. annak erejét. Ezen ovakodás oka bizonynyal a kevés akarás v. épen nem akarás. Jól tudja, mikint e védelem sokban nem gerjeszt rokonszenvet, de ki a közjó védelmére szánta magát, jól monda B. követe, szükség elkészültnek lennie minderre, még üldöztetésre nézve is, 's ezt ide is érteni kell. Azonban, ha emancipálni akarjuk a zsidókat, azt itt nyilván ki kell mondani; mert majd elmagyarázzák a városok, mint eddig is arra nézve, hogy a zsidók nyertek már polg. jogokat; de az eddig engedvényeket lehet é törvény adományának tekinteni, azon tömérdek közterhek ellenében, mellyeket a zsidók teljesítnek? Végre eddig általános vallás szabadság kivívása mellett harcztolunk, 's ennek ügyében irtunk is a felséghez; hát most csak azért, mert zsidóra kellene azt kiterjesztenünk, nem érzünk így? Szóló szerint minden vallás alapja a morál, de tanjai lehetnek hibásak. Azonban ebből még nem következik 's nem volna célszerű azon vallás felett pálcát törni. 5dik szónok m. követ: a philanthropiának már minden argumentumai mellyek a szívhöz tartoznak, hogy B. vgye követe szavaival fejezze ki magát, ki vannak zsákmányolva, de innen még nem határozhatni. Itt tekinteni kell a körülményekre, következesekre különösen nemzetiségre, mellyel szóló mindent 's nélküle semmit sem kíván e hazában. Nincs azon vélelmenyben, hogy a statusnak nem volna joga megvizsgálni a vallástanokat, sőt kárhözvethatja az indifferentismust épen úgy, mint a tolerált vallást. Ha a zsidók vallása veszedelmes; ki kell őket verni a hazából; 's ha nem veszedelmes: nem türni, hanem polgárosítani kell; mert a nyomás czéla nem vezet. Hisz látjuk, hogy e mellett materialis hatalomra vergődtek a zsidók hazánkban. Türni, és még is hatalomra emelkedni engedni, e kettő nem tenne egyebet, mint ön keblében ellenséget csinálni. Már vannak a zsidók közt, kik észszel, pénzzel felsőségre vergődtek, 's ha nem polgárosítjuk őket, ezeket ellenünk fordítják 's használják, a haza veszélyében közönyösek lennének. Ezen néposztályt vagy bo kell fogadni vagy küzni, középut nincs, szóló utasításnál fogva az elsőt most is pártolja; de ha általánoson tárgyalatik, úgy is hozzá szól. A zsidók tehetségét hazánk javára megnyerni kívánván, pártolja a redactiót. 5ik követ: megemlíté, miként a zsidók veszélyben legkészebbek a segélyre, mint történt a pesti vízáradások is, midőn több zsidót lehet látni, kik keresztyének megszabadításában fáradoztak akkor, midőn sok pesti keresztyén polgár ablakában kényelmesen szivarozott, v. legfőljebb némi butorezikkei megtartása iránt rendelkezett. Protestansokhoz legkevesebbé illik a felekezeti gyűlölség 's ha így nyilatkoznak a városok, nyiltan kimondja, hogy még korán van rájuk nézve e coordinatio. 6ik m. követ: néhány előadott ok után kimondatni kívánja, hogy a melly zsidó magyarul tud, bizonyos mesteriséget üz 's a t., legyen magyar polgár. E vita után feltétevé a kérdés: „maradjon é a szerkezet vagy nem a zsidókra nézve“: 26 megye 21 ell. a zsidók megmaradására szavazott. Szavazás közben ismét viszont-feleletek tétettek, mellyek közt nevezetesek: Egy m. követ: nem látja a zsidók nyomorát oly nagynek sőt kimondja, hogy a mennyiben a zsidók magok közül választott különbirakkal, külön törvények szerint itél-

tenek, a' statusban statut képeznek. Kivánja, hogy az emancipatio ex asse vétessék föl, 's így a' zsidók előbb nyernek polgári jogokat. Más megyei követ, a' zsidók ellen felhozott gyűlölségre nézve azt mondá: hogy földesurak adják az utasítást, kik legtöbb hasznát veszik a' zsidóknak, 's ezért buvik ki a' zsidó büntetés alól is olly sokszor. Parasztok talán nem olly utasítást adnának. Ha egyébiránt csak városokban nem pedig megyékben is nyernek polgári jogokat, akkor elnyomják a' városi gazdaságot 's mindent. Keresztyének is vannak uzsorások?! a' nyerekedéshez még is talán csak jobban értenek a' zsidók. Egyébiránt tagadja, hogy Angliában a' törvényhozás csak egyet is emancipált volna, ott a' közvélemény, nem pedig törvényhozás szüntette meg a' gyűlölséget. De nincs is egész Angliában annyi zsidó, mint csak magában Pozsonymegyében. [3dik: nem városi hanem haza polgárnak kívánja előbb a' zsidót. 4ik: szinte egy hónapja, midőn sept. 12kén Sz. érdemes követe által a' liberalismus pályáján kihiva valék. Felvettem a' keztyűt, 's im itt tartom kezemben 's felszólítom most a' tisztelt követet, mikép ne maradjon el, különben kihívás jelül tartom meg az orsz. gyűlés legutolsó napjaig. Mire a' felhívott követ: Ha most ezen tárgyra ollyan utasításom volna, mint akkor volt Z. érd. követének, 's nekem is, azon tárgyra nézve; bizonyosan most is vele szavazok. De arról nem tehetek, hogy utasításom nem ollyan, mint azon keztyű, mellyet most egyik, majd a' másik kezünkre is felhuzhatunk. (nevetés.) Ugyanezen 99ik §. a. b. különösen c. pontjaira nézve, mellyekben azon kellékek megiratvák, mellyek a' polgárrá lehetést föltételezik, volt egy hirtelen muló vita, jelesen egy v. követ birtokhoz nem köti a' polgári jogot; mert a' birtokos már gazdaságánál fogva is elég részt vesz a' polgári jogokban, 's majd az lenne belőle, hogy mikorra ezen törvény sanctio-náltatnék, már két annyi, tiszt-'s követválasztásnál pedig 3 annyi summa kívántatnék: vagy ha ettől elűttetik, kéri ezen summákat lejobb szállítatni. Egy m. követ: szomorú lesz ha csak a' birtok (nagy városokban 400, közép városokban 300, kis városokban pedig 200 pft. a' szerkezet szerint) 's nem az intelligencia lehel alapja a' polg. jogoknak. Kivánja a' polgári jogokat minél szélesebbre kiterjeszteni, különösen azokra, kik birnak értelmi képességgel, ha szinte birtokuk nincs is, mert így a' szerkezetben igaztalanság van. Azonban ezt nem úgy érti, hogy ha valaki magát művésznek v. írónak tartja, polg. joggal birjon; hanem kiket törvény 's közvélemény megkülönböztetnek: ezekre kiterjeszteni kívánja Kéri tehát a' pénzsommák kimaradását; mert ritkán jár együtt a birtokosság az értelmességgel. Más m. követ a' 97ik §bani definitiót sem szereti, mert ez egy osztályt a' lakosoknak név nélkül hagyja; mi nem fog jó hatást szülni 's a' meghatározást másként tette volna. Minden embernek természet-adta neve a' polgár; de miután már elhatároztatott, átmege szóló a' 9ik §. a. b. e. pontjaira. Miután a' definitio úgy áll, hogy polgár az, ki jogokat gyakorol, ezen basist szélesíteni kell, mert nem igazság, hogy egy osztály még a' névből is kizárassék. Ha ezen a) b) c) három ponthoz kiszélesítésül tesszük még, hogy az intelligencia is képviselve legyen, mindent megtettünk. A' két első helyben hagyja, de a' c) pontot kihagyná Ez a' név „polgárnak lenni“ a' legfőbb jog. Egyébiránt ezen 3 qualificatio a' körülmények 's érdekekhez képest értelmezhetik úgy is, miként egy sem leend meg senki- nek utóljára. Szólt tehát a' 4et 3, a' 3at 2, a' 2löt 1 száz pengő forintra csökkentés 's hozzá tenné, kik 60, 40, és 20 forint lakbért fizetnek évenként, 's a' város-pénztárába 6 pft egyenes adót. Ezekután d) pontul tenné: kik tudományos vagy művészeti tehetségeiket illető okleveleikkel bobizonyítják. Ülés végén: ugyan-csak a' 99ik §. második sorában, uri hatalom ellen egy megyei követ kifogást tett 's azon oknál fogva, hogy különféleképp értelmezhető vagy éppen nem is érthető lenne, kihagyatni kívánta. Mind a' kihagyás, mind a' benmaradás mellett hozattak fel okok, tétettek felvilágosítások 's magyarázatok. Utóljára is föltételvén a' kérdés, miként az „uri hatalom“ szó kimaradjon-e vagy nem? 28 megye 19 ellen kimaradására szavazott.

October 11kén vitatás alá került a' 99ik §. tartalma, mellyben a' polgárok értelmezése és szükséges qualificatiójok foglaltatnak; az e' tárgyban felszólalt m. követ a' szerkezetbe nem foglalt némely sajátságokat kívánt a' polg. jogok megnyerhetése föltételül kitűzteni, mellyek különösen a' nemzetiség előmozdítására legfőképp megkívántatott volnának, p. o. a' nemzeti nyelvtudását. Szóltak némely tagok a' qualificatiók határozatlansága felől is, különösen mi a' birtokot illeti, mellyre nézve az osztatlan testvérek a' szerkezet értelmében polg. jogok részesei nem lehetnének, minthogy nem ,e-

gyedül és kirekesztőleg őket magukat fogná illetni, mint ezt a' szerkezet megkívánja. — A' mondott §béli sokféle qualificatiót azonban a' ker. RRk együtt tárgyalhatónak nem látván, egyenkint kívánták többen tanácskozásba vétetni, mihez képest a' felszólalt tagok főképp csak a' tulajdonbeli qualificatióra szorították előadásait. Egy m. követ törv. könyvbe foglalt határozatát hozván föl előszer is a' város fogalmának, miután azt az unitas civium szavakkal találja mindenütt kifejezve, midőn most ezen fogalom tágíttatni szándékolatik, legnagyobb vigyázatosságot ajánlott, nehogy ollyanok is foglaltassanak abba, kik a' város valódi érdekét nem képviselhetik. Illyeneknek tekintő a' tegnapi tanácskozásban kifejezett eszmék szerint a' szolgákat, kika' munkának már megállapított 5 lik §. értelménél fogva sem tekinthetők megtelepülteknek, holott a' megtelepülés első föltétele a' polgárisodásnak De határozatlannak tekintő a' tulajdonnak általános ideáját, nem fejeztetvén ki a' szerkezetben világosan, minő 's mennyi fekvő birtok kívántassék a' polg. jogokban részesülhetéshez; mert megtörténhetnék, hogy kinek csak egypár ölnyi fekvő birtoka van is, polgárságot igényelne, miből azon visszaélések ezrei támadhatnának, mellyek a' megyékben olly veszélyes módon üzetenek. Találkozhatnék ugyanis olly vagyonos polgár, ki 100 pftos földet néhány ölenkint káposztás-kertekké felosztva elajándékozna száz proletáriusnak 's így 100 vokot vásárolhatna magának. Sem censust sem általános birtokot nem lát elég biztonságának a' szavazási jog nyerhetésére, hanem alapul kívánja vétetni a' birtok értékét olly arányban, mint a' választmány által is föllíltott városi három osztályzat megkívánja 's e' szerint a' nagy városok lakosira 1500, a' középvárosokra 1000, a' kis városokra 500 pft birtokértéket kíván szabtatni. Utána rokonvéleményül egy megyei követ sem látott fontosabbat e' kérdésnél a' város belszerkezetének egész szövegében, 's ennek eldöntésétől hiszi függni a' városok jövődjét. A' legabszolútabb demokratiai szerkezetben is két osztályt szokás föllíltatni a' lakosokra nézve; egyiket képezik az idegenek 's nem teljes koruak, másikat a' polgárok és nagykoruak; amazok mindenütt kizáratnak a' befolyástól, részint mert az ország viszonyaival ismérletlenek, de annak érdeke sem függ össze saját egyedi érdekükkel; részint mert értelmi fejletlenségüknél fogva elégteleneknek tartatnak a' status érdekének jól felfogásához, 's a' czélszerű eszközök megválasztásához. Kettős alakja mutatkozik tehát mindenütt a' polg. jogokban részesülhetésnek t. i. a' közös érdek és az eléggé kifejezett értelem. Mindkettőt föltételezi a' birtok bizonyos mennyisége, t. i. mennyi kapocs gyanánt szolgálhat a' kövérdekkel egybeforrasztásra 's az értelmiség bizonyos fokának megszerzéséhez kívántatik. Ki napjait folytonos kézimunkában tölti, csupán élelme megszerzéséhez végezt, nem tekinthető másképp, mint kiskorunk v. idegennek; mert részint csak annyi érdekekkel viseltethetik a' haza iránt, részint nem szereshet magának elég értelmiséget, nem maradván annyi üres ideje a' munkától, monnyai a' statusérdek és célok tiszta felfogására szükséges. Nem akar a' szónok szemrehányást tenni senkinek, nem is vonja kétségbe, hogy azoknál hazafiság v. áldozatra-készség nem volna, de igen nagy a' különbség azon hazafiság közt, melly valakit csatákba visz 's meghalásra kész 's a' közt, melly önnön és polgártársai érdekeit helyes szempontból felfogni tanít 's melly a' közzöllételem előmozdítani tudja is akarja is. Ennek megszerzéséhez szabad idő, tanulmány, 's a' tulajdonnak bizonyos mennyisége kívántatik, hogy valaki magának szabad időt szerezhessen. Ha a' közügyekbe befolyáshoz a' mondottak nem kívántatnának, miért tagadnók meg a' külkereskedők agenseitől a' közügyekbe befolyást? Ha a' tulajdonnak bizonyos mennyisége nem határozatit meg, azon csekély birtokuk, kiknek csak egy káposztás-kertcskéjük, vagy pár ölnyi birtokuk van, a' gazdaságnak mindig eszközül fognak szolgálni, részint megvesztegetés által, részint mert csend's rend megháborításával kevés birtokuk koczkatatása mellett, több 's nagyobbbaak nyerésére nyílik számukra remény. Készek lesznek tehát a' zavarosban halászni 's magokat zsarnokság v. factiók eszközeivé oda adni. Biztosságot tehát valódi birtokban 's nem szinletben kell keresni; mert ha már az érdekek elég erősek volnának, ugy egy jó hír-névben álló orvos vagy prókátor reputációjá sokkal nagyobb biztosságot nyújthatna, mert azok sokkal jobban köttetvék a' városhoz, mint kinek alig van 2 ft tiszta jövedelmét hozó tulajdona. Fejtegető azután a' szónok a' régibb 's újabb korbéli intézkedéseket, felhozá az angol firmenek példáját, kik mintegy a mi curialistáinhoz hasonlítanak; elsorolta a' Francia-

ország 's Amerikában megkivánt választói tulajdonságokat, a' badeni nhgség polgár-kategoriáját 's ezekből kimutatá, mikép a' polgárjogok gyakorlata mindenütt főleg birtokhoz kapcsolatik. Maga az intelligencia 's becsületesség sehol sem vétetett elégséges biztositékul, miután a' birtokbeli garantit Angliában még a' forradalom korszakaiban is fentartották, Franciaország pedig, mindaddig zajlott 's vonaglott, miglen a' birtokbeli garantia ujjlag helyreállitott: nem látja át, miért kelljen éppen nekünk ettől elállani Itt tények szólnak 's ő a' tényeknél okosabb lenni nem tud 's nem akar. Meg van győződve kétségkívül mindenki, hogy a' megyékben legfőbb okai a' kicsapongásoknak a' proletariusok, miért akarjuk tehát e' kinövéseket a' városok körületébe átültetni? Ezek szerint ő a' birtokértéknek bizonyos mennyiségben meghatározatását pártolja a' szerint mikép ezt előtte egy más m követ javaslat i. hogy a' választmányi munkálatban javasolt várososztályzás szerint a' nagy városokban 1500, középvárosokban 1000, 's a' kis városokban 8 vagy 500 ezüst forintnyi érték föltételezze a' polgári jogokban részesülhetést. A' főbb szónokok egyike a' korábbi nyilatkozatok részletes bonczolatásával kezdé meg beszédét; ő nem látott különbséget a' hazafiságban, mikép egy előtte szónoklá, 's azon hazafit, ki ön jószántából emelkedik az exaltatio azon fokára, mellyben hazájaért halni kész, a' megfontolásra is eléggé képesnek tartja. Arranézve, mit ismételve hallott mondatni, t. i. hogy a' szerkezeti javaslat megtartása mellett ugyanazon visszaélések fognak történni a' városokban, mellyeket a' megyékben tapasztalunk, szigoru birálatot kívánt. Ő azt hiszi, hogy a' status jónak ismeri a' municipiumokat, 's így ellensége annak, hogy minden erő centralisatióba folyjon össze. Ha ez áll, ugy a' status csak azokat foszthatja meg municipális jogok gyakorlatától, kik azokkal viszszaéltek, 's így azt kell megvizsgálni: vajjon visszaélnek e' azzal a' szegényebb osztálybeliek. Nem akarja tagadni, hogy a' szegénység nagy oka a' megvesztegetésnek; de azért a' szegényeket általjában megvesztegethetéstről vádolni nagy merészség volna; mert ez annyit tenne, mint azokat, kik a' birtok bizonyos mennyiségével nem birnak, mintegy tolvajoknak jelelni ki, mi legigazságtalabb következtetés is volna. A' valódi erény birtokhoz kötve nincs, 's kunyhókban szintugy található mint palotákban. Ki mindennel bir, nem igen szokott máséra vágyani, 's így ha hozzá nem nyúl, nem erény, mert valódi erény csak az, ha inség és sanyargatás közben sem tántorul el. Illy erényre van szüksége az országnak; a' csend és rendnek ez legbiztosabb keze; e' nélkül hiábavalók lennének a' bayonettek, mert ezek millióit egy pár óra alatt is megsemmisíthetni. A' javasolt birtokmennyiség meghatározását a' practicabilitással összeütközönek látja, mert az azon csalhatlan tényen alapútnak látszik, hogy minden népes város lakosának szükségképp gazdagabbnak kell lenni, mi pedig az életben nem úgy áll; 's így ama javaslat mathem. calculusnak látszó legvilágosabb igaztalanság. Tétetett, ugymond, említés a' jövedelemadórulis; de a' jövedelem kitudása igen nehéz 's ezer önkénnyel jár; egyszersmind azon igaztalanságot idézi elő, hogy néhány forintnyi jövedelem kevesbérg miatt meg kell tagadni a' jogokat. Sehol sem nehezebb pedig kitudni a' jövedelmet mint épen nálunk, hol erre nézve minden előkészület hiányzik. De alig is van e' tekintetben nagyobb valószínűség bárhol, mert e' hazában a' földbirtok némely évbén alig hozza be felét, mint máskor, 's így értéke folytonos habozásban van. E' szerint a' censust jogok alapjául fölvenni lehetlenség, mert e' szerint megtörténnék, hogy egyik városban részesülhetne polgárjogokban az, ki a' másikkban nem, mi világos igaztalanság. Mi a' káposztás-kerteket illeti, ezek nem minden városban vannak, 's ki azzal bir, ritkán van egyéb birtok nélkül. Kik azt hiszik, hogy csak a' nagyobb vagyonnú polgár érdekelletik rend és csend által, iszonyuan tévednek; 's midőn egy részről azt akarják, hogy minél többen érdekeltessenek a' közügyek iránt, következtelenek más részről, midőn a' lakosok többségét a' jogok általi érdektől megfosztani akarják, 's a' kisebbséget kívánják a' többség fölött praedominálóvá tenni. 'S ha mint némelyek mondák, a' vagyontalanabbak a' vagyonosok fölött hatalmat ugy sem gyakorolhatnának, miért félnek azon kisebbségtől, mellyet proletariusoknak neveznek. A' külföldről 's oceánon-tuli statusokról előhozott példákra egyszerű válasza csak az, hogy ott nem közvetelt, hanem közvetlen választási joggyakorlás létezik, 's így az ottani körülményeket hazánkra nem illeszthetni. Mi a' netalán keletkezhető zavarokat illeti, figyelmezteti a' RRket, hogy az ottani viszszaéléseknek

legfőbb okai magok a vagyonosak, kik itt az ellenvéleményük által pártoltatnak. Meggyőződése szerint a csend és rend legbiztosabban eszközöltek, ha a választásokba mindenkinek befolyás engedtetik. Ennél fogva ő a szerkezeti javaslatot pártolja az osztályos testvérekre teendő módosítás végett. A következő szónok ellenben a szerkezet ellen emelt szót, melyben elég biztosíték a polgár-qualificatióra nézve nem nyújtatik. Szükségesnek látja ő is, hogy annak, ki polgárjogokban részesülni kíván 1) bizonyos meghatározott mennyiségű birtoka legyen, mely által legalább életszükségét biztosíthassa; 2) hogy szellemi tehetségeket felruházva legyen, mik főleg nevelés által fejlenek ki, s ismét bizonyos birtokmennyiséget föltételeznek. Tehát a polg. jogoknak bárkire átruházása mindenekelőtt birtokbeli garantiát kíván. Az volna hát véleménye szerint előszer is eldöntendő: kívának-e a ker. RR. qualificatiókat vagy nem? Ha pedig mint a szerkezeti javaslatban van, birtokgarantiát akarnak, nem kell-e a garantiának határozatlannak lenni? S vajjon nem mindegy-e illy szempontból véve éppen semmit nem birni, vagy, egypár öllel birtokot hazudni, hogy a törvényt kijátszassa? Ez a külföldön is annyira átlátott igazság, hogy határozott birtok nélküli polgárok nemesak polg. jogokban, de némely kötelességekben sem részesítettek, így p. o. a francziák még csak a nemzetiségi fejevert sem adják kezébe mindenkinek, s midőn Párisnak egy millió lakosa van, örseregének száma 80 ezer. Biztosítsák őt az ellenvéleményük arról, hogy majd a másod-választókra nézve kellő qualificatiókat állítsanak fel, ugy kész leend az első választókra nézve a birtokmennyiség meghatározása további sürgetésétől elállani. Egy más m. követ a szerkezetben föllírt elvet pártolól, a polgárjogok minél tágasb kiterjesztését sürgető s legfőbb garantiáját a jogokali vissza nem élésnek, a becsületességben találta, kijelentvén, hogy a munka tulment mind azokon, mik Angliában és Franciaországban a választási jogok gyakorlatára nézve fenállnak. Ezt egyébiránt viszonyainknak tulajdonította, mert nekünk, hogy roskadozó alkotványunkat fentarthassuk, folyvást küzdenünk kell, s így szükségünk van minél többet vonni az állomány érdekeibe, mely annyi idegen emből áll. Ez oka, miért mi még nagyobb sánccokat vetünk, hogy azokat is belé foglalhassuk, kik eddig abból kizárva voltak. S ez azon szempont, melyből a törvényhozásnak indulnia kell, ha a magyart sirba dönteni nem akarjuk. Az ő elve: mindennek, ki a statusban él, joga van a közigazgatásban részt venni. Az őt követett szónok a szerkezet ellen nyilatkozék, melyet a porosz statusintézkedéssel nagy hasonlatosságban levőnek talál, de megjegyzi, hogy a porosz nép mivelségi foka egészen más, mint nemzetünké, s így az, mi ott igen helyes intézkedés, nálunk még most aligha alkalmazható, miről alkalmasint bárki meggyőződhetik, ha meggondolja, hogy nálunk még a néptömeg sincs képviselve, s hogy a nemesek sorába jutni mind e napig sok nehézséggel jár. Az előtte szónoklott tagnak azon megjegyzésére, hogy honvédelem tekintetéből is szükség minél többet a közérdekekben pontosítani, röviden csak azt jegyzi meg, hogy ellenség elibe igenis emberek kellenek; de kellenek álgynak és kosok is, s hogy a választó jog nem az ellenség miatt szokott megadni a polgároknak, hanem hogy a közügybe értelmesen s a közjót előmozdítólag befolyhassanak. Még egy szónok járult a tárgy fejtegetéséhez. Némely előtte szót tagok előadására is kitérve a tárgyat magát annyira kimerítve látta, hogy számára alig maradt föl egyéb büngészetnél. Azonban ezt is megpróbálja. Két szót hallott, ugymond, gyakran említett, e két szó: aristocratia és demokratia. Részéről ő mindkettőhöz egyiránt ragaszkodik; mert constitutióknak mindkettőt bírja, s csak az a kérdés: mennyire állapodjunk meg egyikre vagy másira nézve ott, hol jelenleg állanak. A vélemények közt különbség csak az, hogy egyik rész a birtokmennyiséget meghatározatni kívánja, a másik nem, s ez utóbbiakhoz ő is csatlakozik, mert nem hiszi, hogy kitalálhatná valaki azon mennyiséget, mely a hazaszeretetet annyira magában foglalja, hogy kevesebb birtok mellett valakiben hazaszeretet találni ne lehessen. Valamint a hazaszeretetet definiálni nem lehet, ugy nem lehet kimutatni azon birtokmennyiséget is, melyben az központosul, s ő nem is találta az aristokraták legnagyobb részénél azon hazafiságot, mely hazáját azon andalgással tudná szeretni, minővel azon ifju ember szeret, ki a szülyányt égő hevében átkarolja. Azok állítására, kik azt mondák, hogy munka közben gondolkodni nem lehet, csak annyit mond, hogy ő ezt nem érti, s kérdi: vajjon inkább

gondolkoznak-e az ázsiai pamlogon kényelemmel heverők? Ő a hazáért meghalást nem exaltationának tulajdonítja. Harczban a nép, mikép ezt a waterlooi példa is bizonyítja, csak gép. A becsületesség illy szó, melynek sem comparativus sem superlativus gradusa nincs, a vagyontul semmikép nem függ; mert ha Rothschild e szerint akart volna pénztárnokában becsületességet keresni, ugy soha sem talált volna, ki milliókat nyujthasson neki biztosíték gyanánt. Van tehát a becsületességnek más neve, melynek híjával pénztárak buknek és üdülnek. Az sem áll, hogy a polg. jogok gyakorlathoz nevelés kell, a tapasztalás ellenkezőt bizonyít. A franczia forradalom minden embert oda állított, a ki hovávaló volt, anélkül, hogy azok nevelve lettek volna helyekre, mint p. o. Moreaut hadivezére tette, holott prókátornak volt nevelve. A választási képességet hamar sajátjává teszi akárki, ez előkészületeket nem kíván, a rendet pedig az fogja leginkább föntartani, ki részt vesz abban, a mi nélküle nem történhetik meg, s minthogy a forradalom nem természeti sajátja az embernek, s nem exaltationának, hanem kényszerített nyomornak következése, mely gyujtott szövétnekkel áll szabadsága romjai fölé, hogy jogát visszakövetelje. Ennél fogva ovazkodni kell a kényszerítéstől, s megadni azt, mi a rendet és csendet föltételezi, t. i. a polg. jogok gyakorlatát, mert in ultima analysi is csak ez áll ki a csatátérre, hogy hazáját védelmezze. A jelennek feladata: mostani körülményekhez alkalmazott törvényeket hozni. Ha jókat alkotunk, az utódok is megtartják, ha nem változtatni fogják, mert jövendőt kormányozni nem lehet. Nem akarjuk megkísérteni e részben is az isten mindenhatóságát, hanem igyekezzünk igazságosak lenni.

Oct. 12kén. Az ülés előtt jelenté az elnökség, mikép Szentkirályi M. rögtön Pestre távozván, jegyzői állására ideiglen Szemere Bertalan urat kérte meg, mi helyeseltetett. Megkezdésvén az ismert kérdések fölötti vitatkozások, ujszónok három nyilatkozott, az első főleg azon előadóra vonatkozva, ki a mi nem magyar kormányunknak absolut tendenciát tulajdonított; ő idegenkedik a kísérletől, s e jogok osztogatásában annyival óvatosb, mert azt könnyebb kiosztani, mint visszavenni. Ha lehetne, ő is határozottabb polgárjogialapot kívánna, s ha becsületességnek volna biztos és esalhatlan criteriuma, ezt venné alapjaul a polgárjogokbani részesítésnek. Másiknak szónoklatát majd folytonos zsbaj kísérelé, s így előadásából mitsem közölhetünk. A harmadik a szerkezetet pártolól, emlékeztető a ker. RRét. mikép a büntető jognál a v. hatóságot a nádortul kezdve a legutolsó napszámokra is kiterjesztették, már pedig a területi hatóság és választási jog eszméje nem ellenkezhetik egymással. Egy más szónok leginkább az ellenvéleményük a tal felhozottakat czáfolá, s részint függetlenség részint önkiképezhetés tekintetéből sürgető, hogy bizonyos birtokmennyiség határozatassék, nehogy a joggyakorlat durva s tudatlan tömeg kezeibe jusson, hova minden kalandor s népesábitó könnyen elvegyülhetne, hogy azt tetszése szerint ragadja magával, s az elámitottak által hivatalokra emeltessék. Az általános szavazatjog, ugymond, a lex agrariák küszöbére vezet, s ezen meggyőződésnél fogva, politikai hitvallása az, hogy a birtok valódi alapja, tényezője a polg. szabadságnak, s ez azon erő, mely a szellem által bizonyos irányban igazgatott státusgépnek mozgalmat ad, ez azon sulyarányzó, mely a kényuraságra vagy demokrátiára billenni akaró státusmérleget kellő helyzetben tartja; ez azon biztos középlet, melyen az alkotvány legszilárdabban nyughatik, mert a respublica nem egyéb mint ábránd és chimæra; s ha van is szüksége valamely országnak átalakulásra, tétessék az ovatosan, mert az átalakulás csak ott lehet üdvös, hol a birtokbefolyás kizárva nincs, mert az érték nemesak eszköze, hanem keze is minden kifejlődésnek, csak ez által távozthatatik el az erőszakos fordulat, mely mintegy electricus ütés megzavarja az álladalmat, anélkül, hogy a rend helyreállításáról biztosság nyujtatnék. Felszólat következve a javaslattevő m. követ is; megütözését jelenté azon, hogy némely előadások indítványa ellenében, a kedélyek ingerlésére s javaslata megbuktatására volt intézve. Minél fogva szükségesnek látta, mellette ujabban felszólalni s megczáfolni mindazon ellenvetést, mik foganatba vétele ellen felhozattak. Utána pártolól szólat fel egy más követ, s azon példákat, mik hazafiságról, erényességről mondtak egyes, igen szép kivételeknek nyilvánította, ugyanfigyelmezteté azonban a RRket, hogy rajtok, épen azért mivel kivételek, törvényt nem alapíthatni. Különbséget látott ő is a harczba vezérő, s a közjólétben munkás részvevő hazafiság közt, szerinte első nem egyéb vitészégnél; mely

csak külvészély ellen szokott dicsőnek mutatkozni, de gyakran megtörténik, hogy itthon a haza javát 100, 10, vagy 1 fttal előmozdítani felszólatván, idegenséggel fordul el. Ez tehát nem lehet valódi hazafiság, s a t. — Szólat még e tárgyban többen is a legnagyobb elágzásal. Csak egyet említünk még a különféle szónokok sorából. Ez a szónoklatok terjedelmessége miatt e szavakkal kezdvén beszédét „carpe diem hora ruit“ lehető legnagyobb rövidséggel kívánta előterjeszteni nézeteit. Mindenekelőtt hazánk történeteinek korszakain pillantott végig, hogy előadása mellett tényeket szóaltasson. A polg. jogok gyakorlatában eddigelé a birtok játszott legnagyobb szerepet, s im két egészen különböző korszak tűnik elő, melyek egyike sem elégítheti ki azokat, kik a hazának valódi jóllétét megalapítani kívánják. Egyik korszak 1516 — 1723ig terjed, s teli vérengzésekkel; a másik 1723tól 1823ig veszedelmes lethargia uralkodott s ez mindkettő akkor volt midőn a birtok játszása fő szerepét. Ez bizonyítja, hogy a birtok nem olly rendkívüli alaptevéző, minőnek azt némelyek a szönyegen levő kérdésnél is állítják. Ő legfőbb garantiát az erényességben lát, melyet a becsületességtől meg kell különböztetni; amaz üldözés s inség fejleszt ki, ez a köznapielet viszonyainak szüleménye. E szerint ő a szegény adózó népnél mindig több erényt, talál mint gazdagoknál; mert a nép, török, tatár s kényurak zsarnokságát türté, még pedig legnagyobb békével türté s hallgatott mind ez időig, jogai tágitatását most is várva a privilégialt osztálytul. Ő hazánk alkotványát és nemzetiségünket nem félti annyira kül erőtől, colossustól, v. óriástól, mint inkább azon különféle elemektől, melyeknek összeolvastása polgárjogokbani részesítés által eszközölhető, felébresztvén a hazafiságot azokban, kik polgárjogaik által a hazához kapcsoltnak; illy hazafiság szült Leonidasokat és Miltiadeseket, s csak illy férfiak győzedelmeskedhettek Xerxes ázsiai csordáin. A vész, melytől némelyek félnék, vagy ez önmagunkban van, csak egység által orvosolható. Hogy tehát biztosak lehessünk, ha az absolutismusnak minden rémei körül röpködőnek is mint méhraj, legyünk igazságosak s velünk lesz a népek istene.

October 13kén is a kérdés fölötti vitály, egy m. követ a szerkezet pártolása mellett szólat föl, meggyőzve nem levén az el. véleményüektől két napi vitatkozás alatt felhozott okok által; azután részletesen bonczolgatá az indítvány mellett történt előadásokat, elmondván véleményét a szív és ész, hazafiság, erény és erkölcs fölött. Mind ő, mind az őt követte többi szónok ismételve elismerék, hogy a kérdés minden oldalról fejtegetve s a tárgy kimerítve van, egyes előadásokra azonban mindenkinek voltak megjegyzései, s így választokat válasz, czáfolatokat czáfolat követett s a véleményeknek egész critica szemléje s eljöttnek látszék az óra, hogy szavazat sürgetessék, végre kérdésül tüzeték: vajjon az a) pont alatti birtokképességre nézve kell-e a minimumot meghatározni v. nem? Megkezdék a szavazást; de e közben is számos nyilatkozat és czáfolástörtént. A minimum mellett Soprony, Somogy, Baranya, Fejér, Esztergom, Mosony, Bács, Turóc, Pozsega, Szerém, Sáros, Ung, Szepes, Torna és Krasó megyék, ellene Pozsony, Trencsény, Vas, Nógrád, Zala, Liptó, Komárom, Bars, Hont, Veszprém, Zólyom, Pest, Tolna, Árva, Verőce, Abauj, Zemplény, Szabolcs, Gömör, Borsod, Heves, Bereg, Ugoosa, Bihar, Marmaros, Csongrád, Békés, Csanád, Arad, Temes és Torontál megyék szavaztak; 31, 15 ellenében.

Oct. 14. Tanácskozási tárgy a 99ik §nak b) és c) pontjai, melyben rendeltetik, hogy a polgárok közé számíttatnak azok is, kik a város körületén mint kézművesek, gyárosok, kereskedők, három évig állandóul laktak, tulajdon gyárral, műhellyel s illetőleg kereskedési teleppel bírnak, s az általuk folytatott keresetből egyenes adót fizetnek; c) ezeken kívül lehetnek polgárok mindazok, kik a város körületén legalább négy évig letelepülve vannak, ha nagyvárosokban 400, középvárosokban 300, kisvárosokban pedig 200 frt. állandó tisztas és biztos jövedelmet imutatni képesek s ezen jövedelemtől egyenes adótfizettek. E pontok iránt több észrevétel fordult elő, jelesen, hogy a nemzetiség biztosítása s fejlesztése, egyszersmind pedig az értelmiségnek szükséges méltatása tekintetéből, a magyar nyelv tudása föltétel gyanánt kötéssék a polg. jogok gyakorlatához; továbbá, hogy a diplomaticus művészek, literátorok s más honoratiorok minden más föltétel nélkül képeseknek nyilatkoztassanak a jogokbani részvevőre, ha magokat az illető hatóságnál okleveleik előmutatásával igazolják. Az első nem talált pártolattasra, de az utóbbi igen; hasonlag elfogadtaték egy megyei

követ azon javaslat is, hogy a' közös kereskedésben álló egyedek a' b) pont szerint nemcsak ki ne zárassanak a' polgárjogok gyakorlatából, sőt ebbeni részesülhetőségük alább a' 104. §ban világosan ki is mondassék. Fejlett ki egymásután több javaslat, melyek terjedelmeseb vitatkozások nélkül, rövid nyilatkozatok mellett, egymásután mind elfogadtattak. Illyenek 1) hogy a' városbeli tisztviselőknök, lelkészeknek, segédeknek és tanítóknak, minden más feltétel nélkül polgárjogok tulajdonítottassanak; 2) hogy szolgálatban levő katonák, hivatások és eselések csak ugy részesülhessenek polgárjogokban, ha a' város körületében ingatlan vagyonnal bírnak; 3) hogy a' c) pontban kitélt jövedelemnyiség helyett 80, 60 és 40 pengő forintnyi házbérfizetés állapítottassék meg föltétlenül. Ezen utolsó ponttal azonban egyik megyei követ összekapcsolatni ohajtottta az adózás föltételét is, ugy, hogy választási jogok gyakorlatában részt ne vehessen az, ki nem adózik. E' hozzáadás több részről ellenzésre talált azon oknál fogva, mert e' föltétel mellett a' városi bünt. és fenytő hatóság alá rendelt, de adómentességükben megtartott nemesek nem részesülhetnének a' választási jogban, 's így midőn akaratjuk nélkül elvonatnának olly bíróság alól, mellyet ök választottak, t. i. a' megyeit, most, e' választási jogtul elesve a' városi bíróság választásából kizáratván rajtok igaztalanság követetnének el. Az ellenkező véleményük közül többen azon rövid választ adák, hogy jogokat csak teherviselés mellett adhatni, 's ki terheket viselni, 's mint nemes személy választási-jog nélkül városi bíróság alá tartozni nem akar, ne lakjék városban. E' kérdés iránt szavazás sürgetteték, utóbb azonban elálltak tőle, 's az adózás föltétele határozatul kimondattak. —

× Budapesti napló. A' pesti kisdedovó példány- 's képző-intézet f. hó 15kén nyitattott meg ünnepélyel, a' helyhez mérve is, meglehetősen számú s előkelő közönség jelenlétében. Az intézet elnöke m. Festetics Leo gr. lelkes beszéddel nyitá azt meg, kiemelvén mindenek felett, annak Brunsvik Mária gr. nő fíradatlan buzgalma általi létesültét, 's fokrul fokra eddigi gyarapultát, majd előadá, hogy ezen intézet 1836ban miután már a' részvényesek száma 400ra szaporodott, Tolnán valósággal meg is nyitattván, már eddig is több mint 50 ifju nyert benne képezetést: de mivel az ország középpontjától Tolna távol esik, czél-szerűbbnek látá a' választmány azt Pestre hazánk fővárosába szállíttatni, mert „noha vagynak ugymond kik nem látva is hisznek, de bizony sokkal többen vannak, kik előbb látni akarnak hogy aztán részvétre gerjedjenek“ 's mivel hazánk reménydús ifjai is, ha előbb nem utóbb a' fővárosban csak megfordulván, közülök többen számandják el magokat e' szép pályára; Tolnamegyének pedig az intézet iránt mutatott lelkes pártfogásáért köszönő-írást szavazván, ajánlá a' már e' f. hó 16kán megnyitandó intézetet 's annak derék igazgatóját a' t. cz. közönség pártfogásába. Erre Vargha István igazgató ur emelt szót. Ekes beszéddel adván elő a' kisdedovó példány- 's képző-intézet általános fogalmait 's czélhoz képest elősorolá azon tudományokat, mellyek a' kisdedek képezésére magokat elszánt ifjaknak leginkább ajánlhatók, u. m. 1) egyetem-tan; 2) erkölcs-tan; 3) magyar nyelv; 4) szám-és alaptan; 5) természet-tudomány; 6) hegedülés; 7) mű-és gazdaságtan. Hogy pedig azok, kik magokat e' czélra szentelendik, könnyebben boldogulhassanak, szóló igazgató ur kijelöli azon könyveket, mellyekhez magokat az illetők alkalmazhatják. Végre érdekes beszédjét azzal fejezé: vajha minél több részvét csatlakoznék a' szenge intézethez! Ez intézetben kisdedek 2—6 évesek f. hó 16tul kezdve, jókor reggeltől estig ünnep és vasárnapokat kivéve — nyerendnek oktatással párosult gyöngéd ápolást és szigoru felügyeletet. — Szinte azon nap délután nagyszánu hallgatóság előtt ment véghez a' hánversony, mit Petricevich Horváth Lázár a' miskolci tűzkárvalottak javára rendezett 's így e' vállalatért köszönetet érdemel, ámbár nem tartjuk egészen helyesnek, hogy fölolvassát francia nyelven végzé, egyébiránt mégis jobban eselekvé ezt, mint ha más nyelven olvasott volna, mert a' francia nyelv nem igen fogja nemzetiségünket elnyomni, míg a' német elem hosszas időig gyakorlá ez: 's kivált itt még most teljes erővel törek-szik gyakorlani. Es még is találkoztak pesti német lapok, mellyek nyiltan kimondák a' miatti neheztlenséket, hogy magyar volt a' fölolvadás és nem német! Ezen urak valóban jól tennék, ha tág német tartományokba vándorlanának, mert ottan teljes joguk volna nemzetiséget követelni, itt azonban az illy neveléses, sőt némileg már törvénytelen követelés által legfőlebb csak sajnálnak v. megvetésnek pecézik ki magokat. Sőt találkoztott német lap, melly még azt is gáncsolá, hogy P. H. L. ur a' magyar nemzetiség mellett buzgó fölolvadásában. Ez már furesánál is furesább, hogy a' vendég gáncsolgatja a' háztulajdonos törvény-szerű 's igazságos törekvést és jogait! Urak, menjenek önök a' nem e' birodalomnak akármellyik tartományába 's ott kedvök szerint németeskedhetnek, de kérjük legalább nálunk ne dobálják azokat

sárral, kik nemzetiségök érdekét jogszerűleg előmozdítani törekcsenek. Hisz csak ideje volna már annyi század mulva, hogy szivesen ápoltt vendégink itthon legalább gazdáknak ismérjenek el! Azonban majd komolyak lettünk, pedig az illy idétlen kámpolások legfőlebb is csak szánakozó mosolyt, vagy csöndes megvetést érdemelnek. Frankenburg humoristikai fölolvadás több éles fordulattal bírt 's tetszett. Hogy az előadáson részt vett művészek jeles éneke minden vára-kozást kielégített, azt könnyen gondolhatni. — Hartleben költségin megjelent Galetti Világismeretének 2dik füzeté, Anglia, Skótzia és Irland földképeivel, ára 40 kr., továbbá a' Szinműtár 47ik füzeté, a' nagyra gyökű vigj. 5 felv. Scribe után ford. Remel-lay. — A' pestvárosi Rókus-kórházban 1842 folytában 3465 beteg nyert ápoltatást. — Játékszíni krónika: nemzeti színpadunkon f. hó 13án adaték „Nóm és hivatalom“ vigj. 3 felv., 14kén „Romeo és Julia“ dalj. 5 felv. 15kén „Tisztujítás“ vigj. 4 felv.; 16kán Hubenayné jutalmul bérszínettel először „Armány és szerelem“ szomj. 5 felv., Schiller után ford. Szenvey; az előadást minden tekintetben a' gyengébbek közé kell soroznunk; többszöri próba után máskor talán jobban fog sikerülni; 17kén „Műveltség és természet“ vigj. 4 felv., fölvonások közt Veszer és társai tánczoltak. 18kán „Beatrice di Tenda“ dalj. 2 felv., a' 2dik fölvonásban Konti már csak kardját villogtatá, ámbár némelylek azt állítják, hogy akkor is énekel. 19kén „Humoristikai tanulmányok“ vigj. 2 felv., és „Elevenholt házaspár“ vigj. 1 felv., felvonások közt Veszer és társai léptek föl. Holnapután, oct. 24kén Erkelné jutalmul bérszínettel adaték először: „Országgyűlési szállás“ vigj. 4 felv. Vachot Imrétől. —

A' kisdedovó intézeteket Magyarorszá-gban terjesztő egyesület választmánya örömmel hirdeti, miként országszerte szaporodván a' kisdedovó intézetek, azokhoz többnyire az egyesület képező intézetéből kéretnek oktató egyedek. Minek következtében az eddig Tolnán működött 's legközelebb Pestre áttelepített képező-intézetnél jelenen két segélydíjas növendéki hely ürült vala meg. Kik tehát e' pályára hivatva érzik magokat, egyenesen a' választmányhoz intézendő 's erkölcsös magokviselőtől 's eddigi alkalmaztatásukról szóló bizonyítvánnyal támogatott folyamodásaikat valamely hazánkbeli lelkész, tanító, kisdedovó, vagy egyesületi rendes tag ajánló-levelel együtt akár m. Festetics Leo grófnál mint elnöknel, akár alulirt titkárnál személyesen és pedig minél előbb beadhatják, kité-tőtven egyszersmind hogy az egyesületi szabályok értelmében ezen megürült segélydíjas helyekre csak olly egyedek lesznek választandók, kik a' fenebb kivánt bizonyítványok mellett magyarul jól beszélnek, 's a' német nyelvet is valamennyire értik, különös ajánlatul fog szolgálni, ha a' hazában divatozó nyelvek közül minél többet ért vagy beszél a' folyamodó, 's az iskolatani-tokban megkivántató isméréteken fölül a' zenészetben is járatos. Az érintett növendéki helyet elnyerendők az intézetben szállást, fűtést, szükséges butorokat ágyi ruhát 's ételmi tartás fejében havonként 8 pengő forintot kapnak, ezeken kívül pedig annak idejében szorgalmukhoz 's ügyességükhöz mérendő javadalmu kisdedovói állomást remélhetnek. — Fölvétetés után mindenik növendék tartozik saját költségin egy hónapot a' képező-intézetben próbául kitölteni. A' segélydíjaskodás legfőlebb két évig tart. Továbbá azok, kik nevelői pályára lépni, vagy idővel az egyesület útján kisdedovó, oktatókká lenni ohajtván, a' kisdedovás tudományára vonatkozó leczkékre rendszeren járni kívánnak, magokat az intézet igazgatójánál Wargha István urnál (király-utca 1024. sz. alatti Müllerféle házban) f. évi nov. 2aig bejegyeztetni ne terheltesseken. — Ezen leczkék minden hétköznap reggeli 6¹/₂ órától 7tig, délután 5től 6ig fognak tartatni az intézet szállásán. A' f. évi oct. 14én tartott választmányi ülés határozatából Stuller Ferencz egyesületi titkár laka Ujtér Ürményi ház.

A' Pestmegye pártfogása alatt álló hazai első takarékpénztár részvényeseinek f. e. sept. 24kén tartott közgyűlése által a' betételi 's kikölcsönzési szabályokban tett 's f. hó 15ő napján már eszközlésbe is vett módosítások: 1) A' betételi re nézve: a) a' 300 pftot nem haladó betételeket illetőleg az eddigi szabály minden pontjaiban meghagyatván, b) a' takarékpénztárba beteheti pénzt mindenki pénztárnok és választmányi biztos aláírása alatt kiadandó egy könyvecske mellett egész 5ezer pftig, mint legnagyobb betételi összegig, a' nagyobb betételnek 300 pfts könyvecské-re osztása megszüntetett. c) Dija a' 300 pftot haladó betételnek minden ezertől 30 krral számítatik 's ez a' betételkor fiztetetik. d) Kamat a' betevő részire a' pénztár 300 frtig az eddigi szabály szerint száztól ötöt, 300tól 5ezerig száztól négyet fizet. e) Ötezer pftot haladó betételnek, minő kamatra és mi föltétel alatti el-

fogadása felett, a' betenni akaró jelentésére, az igazgató választmány határoz. f) Felmondás ezer ftig egy hónap, két ezerig két hónap, ettől egész 5000ig három hónap. — 2) A' kölcsönök re nézve: aa) A' választmány szabályos szótöbbségével jövedelmi, helyzeti 's eladhatási tekintetben tökéletes tiszta batorságul elfogadhatónak itélt fekvő birtokra, pestbudai házakra 'sat. a' tisztán és szabályosan kimutatott becsárnak bármilly nagy summára rugó harmadréze erejéig kölcsönöz a' pénztár. Egyegy kötelezvényen azonban ezután is csak 5ezer pft 's több nem állhat. Önkint következik e' pontból, hogy bb) a' kikölcsönzési legnagyobb összeget 15 ezerre határozó eddigi szabály megszüntetett. cc) Ha a' váltón álló három nevet a' választmány egyhangul olly biztos batorságot nyujthatónak itéli, hogy azokra az eddig gyakorlott mértéken felül is lehet kölcsönözni, azt teheti, de nem főlebb 25ezer ftnál, melly a' váltói kölcsönök re nézve legnagyobb összegnek állapítottatik meg. dd) A' magyar kereskedelmi bank részvényeire, a' statuspapirosi kölcsönök kezelési szabályai szerint értékük ²/₃ része erejéig, három hónapi kölcsön határozottatott szokott megvizsgálás után kiadni. Ugyan ez alkalommal Boscovitz József részvényes urnak egy a' takarékpénztárral a' bécsi mintájára összekötendő életidőre-biztosító-intézet (Versorgungs-Anstalt) iránt beadott 's önköltségén kinyomatva előlegesen egy külön bizottság és a' választmány által is tárgyalt 's az indítványzóknak különös szorgalmával ügyesen szerkesztett terve tanácskozás alá terjesztetvén, közmegállapodás az lön: hogy ezen egyébiránt hazánkban igen kívánatos intézet felállítása, pénzügyi- 's hiteltörvényink hiánya 's csak országos erővel 's törvényhozás útján elhárítható igen sok akadály miatt jelenleg még időelőtti volna, de más részről részvényes társaságon alapult takarékpénztárunkkal összekötése is sok nehézséggel járna; köszönetet szavazván tehát a' közgyűlés a' tervezőnek hazafiai jeles buzgalmaért, a' tervezett intézet munkabevételét ezuttal elhalasztatni rendelte; némelly hiteltörvényi hiányokra lehető figyelmetzetés iránt, megtevén a' takarékpénztári intézet, részéről, a' szükséges intézkedést. Kelt Pesten oct. 8kán 1843. F á y András mk. segédigazgató. S z a l a y József mk. int. jegyző.

Veszprémmegyei tisztujítás. Oct. 17én tartott tisztujító székünk bevett szokás szerint a' megyeház szük léte miatt a' főispáni szálláson. Több mint négy ezer ember sereglett össze e' nemzeti ünnepre, dicséretes rend és csenddel és szerencsés életbe léptetésével amaz üdvös megyei határozatnak, melly szerint a' választás helyére bortal csakánnyal 'sat. jöni tilalmas. És pártokat nem láttunk. Tisztviselőink nagyobb részét közbizodalom akarta megtartani, kiknek állása tán kérdés alá eshetik vala, sikerült meggyőződéseket egy elegendő terjedelmű kalap alá vonni. Hogy ez tán egy kis corteskedéssel történt, azt mondanom sem kell, 's hogy a' választást megelőzte éjen egyik nemes társunk agyonverett, ezt mint mondák lehetetlen is volt megöni, 's mindenki örült hogy csak egy emberhalál történt 's méginkább, hogy a' bal sors mást ért. Voltak, tagadni nem lehet, tán agyrémistáknak nevezhetők, kik koránsem voltak a' dolgok folyásával megelőgedve és, szabad választást pengettek 's attul félték hogy ha egyeseke kezeibe jut a' választási hatalom, majd azzal vissza is élhetnek vagy legalább ha kényök hozandja magával tilalmasban vadászni az önköltta tisztviselő 's illető bírja bajjal gátohatná ebben őket. Hát még a' családokoztakk és családottak, ez uttal ugyan kevés számban, milly törvénytellenek mondák a' választást! de ez is megszoktuk már. Vigasztalást keresők a' köz forrásra, az alkotandó választási törvényre sohajtottak, az optimisták pedig quis contra torrentemre gondolva nem jöttek ki phlegmájokból. Valami ismételten fa levelével kitűzött választók alig két óra alatt köv. tisztikart alakítottak: 15ő alisp. Kocsi Horváth Sámuel, 2ik Kun József; fő ügyvéd: Pap János; alügyvédek: Szép Sándor 's Gaal Lajos; főbírák: Bezeredy Kristóf, Szakonyi Lajos, Ányos István 's Cseresnyés István; alszabírák: Kenessey Antal, Takó Mikl, Gombás Mózes, Rosos Antal, Koller Ignác, Saary László, Hunkár Sándor 's Balassa Mihály; esküttek: Balog József, Fodor László, Kajári László, Mlinarik József, Molnár Albert, Hénes János, Burián Imre, Komáromy József, Kamondy Károly, Rosos Antal 's Martonfalvay Elek; hadi fő adószedő: Sztojanovics János; házi: Katoná Imre; aladószedők: Szabó Antal 's Augusz Károly; levéltárnok: Rohonczy István. Főjegyzővé kineveztetett Rosos István, aljegyzők: Márkus Lajos 's Kun Sándor. Puchly Ignác és Cseresnyés Sándor orvosak valamint

Halász Ignác és Fülöp József mérnökök hivatalaikban megerősítettek. Lajstromzó leit: Kupricz Imre. Ma néhány táblabíró, tiszteletbeli ügyvédek, jegyzők és esküttek nevezettek ő exca által's V. J. bíró indítványára 3 a' mezei rendőrség behozatalául szaporított eskütti fizetésnek a' nemesi pénztárból rendes eskütti járandóságu pótoltatása határozatott. Egy volt mit mindenki sajnált. Szakonyi István megszűnt hivataloskodni, kitiünő szorgalom 's példás igazságszolgáltatással párosult szelidség hosszas megyei hivataloskodása alatt köz tiszteletet nyertek ezen derék férfunak; tisztviselői példányul tüzetnők ez érdemes hazánkja eljárását. Tovább szolgálani nem kívánván, megköszönve meleg szavakkal a' megye bizodalmat 's a' KK. méltányló elismerésüket jegyzőkönyvben örökíteni rendelték. N. g.

Mejico és Angol-nyugatindia.

(Santa Anának Tejas és Yucatannali ellenkedése megújul; Kingston nagy része elhamvadt.) Santa Ana a' Tejas yucataniak közti viszonyok kiegyenlítéséről hallani sem akar, úgy hogy mindkét részről új ellenségeskedést várnak. Az angol Presse hevesen nyilatkozik a' mejicói új várendeletéről, mely a' velök üzött legjobb keletü árucikkkel kereskedést majd egészen megakasztja; ehhez járul, hogy a' mejicói tanács a' hazai ezüsttől járó 3/4 pct beviteli vámot 6ra rugtatta, mit főleg az angolok, kiknek kezei közt van a' mejicói ércbányák nagy része, fognak súlyosan érezni. Az angol kereskedővilág úgy vélekedik, hogy itt Aberdeennek hatályos rendszabályokhoz kell nyulni, 's hogy a' föllépés nyomadékos legyen, egy hadihajót kellene Veracruzba küldenie. Jamaikai (sept. 8k.) tudósítások szerint Kingston városa aug. 24én (tehát épen az napon mint 1722-ben, midőn a' dühöngő vihar martaléka leve) majd egészen elégett; a' tettes gyújtó nyomára még nem akadhattak. A' házak és más javakban esett kárt 250,000 font sterlingre becsülik; az örömlősi katonaság 's a' kikötőben horgonyzott hajók emberei tettleges részt vőnek az oltásban, csupán a' négerék maradtak egykedvüleg 's mozdulatlanul, sőt mi több, gunynyal illették a' fehéreket, kik a' tova harapozó tűznek gátot vetni ügyekezének. Ebből a' Times azon következtést húzza. hogy az emancipatio törvényével kár volt olyan sietni.

Anglia.

(Fölszólítás a' repealgyűlések ellen.) Grey gr., irlandi lordkormányzó, ki a' legközelebb mult időben

igen sűrűn levelezett Peellel, oct. 7ikén fölszólítást hozcsátá közre Dublinban, mellyel fogvást a' másnapra határozott repealgyűlés tartását ünnepélyesen megtiltá. 15 percz mulva már O'Connell is fölszólítást adott ki, mellyben a' gyűlést elhalasztá, hogy a' esünd es béke semmi ellenséges összeütközés által ne zavartassék meg. Ellenben még ugyanazon nap este külön gyűlést tartott a' dublini gabonacsarnokban, 's Grey fölszólítását törvénytelennek nyilatkozatá, mivel az által a' britt alattvalói jogok sértetnek meg. Dublinban ez esemény következtében nagy ingerültség uralkodott 's a' papírok beese esőkent. — Legközelebb ismét nagy vihar dühöng a' tengereken, és számos kereskedői hajót mélységbe sodrott. — A' görög zendülés kellemetlen hatást szüle Londonban. —

Franciaország.

(Udvari ünnepély. Ujabb győzelem Abdelkader ellen.) Oct. 11dikén ritka fényvel ünneplé Krisztina özvegy spanyol királyné, lyánya, 2ik Izabella királyné születésnapját Párisban. A' fiatal királyné ugyanis e' napon 14 évbe lépett, 's ez ünnepélyt a' francia 's belga főis. is jelenlétökkel díszíték. Algéri hírek szerint Gery ezredes sept. 12kén Abdelkader várattlanul meg rohanván, 500 főnyilovasságát részint fölkoncolá, részint fogságba ejté, 's az egész tábor minden kiacsóvel együtt elfoglala. Maga Abdelkader csak nagy nehézen birt néhányad magával a' közel hegységbe menekülni. A' foglyokat annyira megviselá a' hosszas nélkülözés, hogy holtakhoz hasonlítottak 's alig bírnak mozdulni. — Oct. 9dikén olyan iszonyu vihar dühöng, hogy sok kéményt 's házfödelet az utcára sodrott. —

Görögország.

(Kalergis nyilatkozata a' néphez. Viszszapillantás a' görög új lázadásra.) A' görög Courier, melly néhány év óta, a' kormányfőhivatalos organumának látszik, sept. 25ről Kalergisnek következő a' néphez intézett nyilatkozatát közli: „Kedves polgártársim! Midőn én ma ő fels. a' mi tiszteletré méltó királyunk megbízatából, hivatalos foglatosságimba lépek, szent kötelességemnek tartom, nektek szeretett polgártársim azonjózan megfontolásért, mellynek ama dicső napon sept. 3. (15.) jelét adtatok, élénk hálámot fejezmem ki. Az indokok, mellyek a' trónt a' néptől elválaszták, már megszűntek Nem kör-

nyezik többé királyunkat idegenek, hanem ezental a' nép közbenjáróji fognak összegyülekezni. Ohajtásink tehát teljesültek! Most nincs egyéb hátra, mint a' nyilvánvaló csend és jó rend fentartása. Fogjátok körül tehát szeretettel drága polgártársak az alkotványostrónt, mellyet mi egy akarattal 's lélekkel magunk romjain emelünk; úgy tekintsétek azt, mint szabadságotok védpaizsát, mellyet kiküzdöttetek; mutassátok meg a' mi nagyon szeretett fejedelmünknek, hogy ha mindjárt az ő megbukott ministereinek magokviselete elégtelenségeket ingerelte is, előttünk az ő neve mindig tisztelet tárgya volt Örserég és polgárság kölcsönösen tolmácsolták érzelmeiket azon örökre emlékezetes nap felett, mellyen példás magokviseletével a' nép jogainak elismerését kívánni 's oly békés módon elérni tudták; vajha azon összetartás, melly igyekezetünket koronázta, állandó lenne, hogy jövő sikeréről biztosítva lehetnénk! Emlékezzetek öseink történetére; fordítsátok szeméiteket régi hírok emlékjeleire mellyek itt benneteket környeznek. A' századok megkímélték azokat, hogy ti magatok eredetéről 's rendeltetéstekről el ne feledkeztek! Mutassuk meg, hogy eldöink méltó sarjadéki vagyunk. Éljen Otto alkotványos trónja! Kelt Athenében 1843. sept. 12 (24) városi őrség főparancsnoka. D. Kalergi. — Az athenei ujabb események belső jelentékenysége méltányolhatása végett nem lesz érdektelen annak, ki ez uttal főszerepet játszott, élete előbbi eseményire visszapillantánunk. Mindjárt 1832 dec. 16én megjelenni látszik Kalergi, mint ugyanazon személy, ki az argosi nyugtalanságok alkalmakor — midőn Otto király megérkezése várattott — első szerepet játszott. Azon szerencsétlen tüközet óta, melly a' francziák és lázongó palikárok közt történt, közönséges azon hiedelem, hogy az egy bizonyos celszöv. -ből kerekedett, mellynek titkos fonalai Porozz felé hajlanak, honnan akkor Ricord admirál sokoldalú munkásságot fejtett ki. 'S noha külső jelek után a' nyomra nem akadhatni, mindazáltal a' dologba mélyebben tekintők valónak állítják, hogy az akkor roszul kiüthött vállalat, nem csupán a' francziák ellenében táplált bizalmatlanságnak, hanem inkább a' tudva levő pártszellemnek lajdonitható, melly nálok soha meg nem szűnik idegen politikai érdek ellenében törzsöngeni, 's melly az új kormány ellenébe is több nehézséget gördítend, ha a' dolog új irányban nem fejlődik.

ÉRTESÍTŐ.

Gőzhajók járása.

Indul: **Pestről Pozsonyba 's Bécsbe** mindennap egy gőzös regg. 7 órakor 's minden szerdán és vasárnap reggel egy rakhajó. — **Bécsből Pozsonyba 's Pestre** szinte mindennap egy gőzös délutáni 2 órakor, ezenkívül minden vasárnap és csütörtökön egy rakhajó. — **Pestről Zimony 's Orsova** felé majus elejétől october végeig, hajnalkor hetenkint kétszer (vasárnap és csütörtökön) **Mohács** és **Eszék** felé minden pénteken egy utasi gőzös; végre **Zimony** és **Drenkova** felé minden vasárnap és csütörtökön, az aldnára mindenkor regg. 5 órakor. E' fölött **Pozsony** és **Bécs** közt mindennap megfordul **Bécs** nevű gőzös. Érkezik: **Pestről Bécsbe** 's viszont mindennap; **Orsova** és **Zimonyból Pestre** minden vasárnap és csütörtökön.

Olcsó mulattató könyvcsarnok.

Eggenberger J. és fiánál Pesten

1. Amade L. versei. 2. A' nemes hazugság, nézőjáték Kotzebutól. 3. Décsi versei és meséi. 4. A' fősvény, vigj. Moliéretől. 5. Bökversek 's eszmék a' magyar nemzeti szin s szellem védelmének ügyében. 6. A' kenyérmezei viadal. Enekes vitézi játékok. 7. Agis tragédia. 8. Az embergyűlölet és megbánás Kotzebutól. 9. Mesterséges ravaszság vigjáték. 10. Merop, Tankréd, szom. játékok. 11. A' magyar Demokritus. 12. Elmés és mulatságos anekdoták. 13. A' magyar katonaságnak 's felkelő us seregnek néhány vitéz és dicső tettei az 1809ki háboruban. 13. Lau-elveszett paradicsom. 1-8. Vak Béla a' magyarok királajdonságai (arezképével). 19. József Elysium mezején. 21. szebeni erdő. 22. Szarvas G. kedesei I. köt. 23. 24. Elmedefestő történ. 2 köt. 25. Hutsa gyümöleshöz ősz. 27. Lelemóricz, v. a magyar huszárok a' Mária Terézia háborúban. 29. Leányörzö. — A' betegék. — A' hűség próbája — Kénytelen jószívűség. — Szeget szeggel. Vigjátékok Kisfaludy K. -tól. 30. Szécsi Mária dráma és versek Kisfaludy Károlytól. 31. Postaczig, vigj. 32. Az őrző angyal Kotzebutól. 33. 34. Vieland Aberitái. 2 köt. 35. Levelek és más versek. 36. Kemenesi Lyra. 37. Arando és Miranda, vigj. 38. Habsburgi I. Rudolf es. viselt dolgainak egy része. 39. Horatius postikája. 40. Vének sulya, s. omoruját. 4. felv. Müllertől. A' mulattató könyvcsarnok példányai mind boríték vagy szines papirba vannak fűzve, tehát senki sem kétkedhetik hogy hiányos vagy rongáltakat kap.

40 darab csak 6 ft p.

40 darab 10 képpel csak 6 ft.

F. eszt. oct. 1jétől kezdetét vette évnegyedre előfizetést Budapesten borítékalan péld. 2 fr. 40 k. postán 3 frt 20 krral elfogadnak mind a' kir. postahivatalok mind a' Jelenkor és Társalk. szerkesztősége.

Szerkesztő Helmecczy. — Nyomatik Trattner-Károlyi betűvel, uri-utca 453.

Ugyan Eggenberger J. és fiánál Pesten

Propyleumok a' társasági philosophiához tekintettel hazánk viszonyaira.

Irta **Szontagh Gusztáv.**
Südrét Pesten, 1843. költe 1 ft 20 kr.

Tőkepénzek kiadandók.

Külöféle sommák 6 száztől törvényes kamatra, elegendő biztosíték mellett több esztendőre kiadandó pénz felől, bővebb tudomást nyerhetni Bielek László hites ügyvéd urnál Pesten Szobosztány-piacz. Lakatos-utczában 204. sz. alatti házban, (hol az ugynevezett „Csiga” vendéglő vagyon) 1so emeletben. — Postán bérmentes levelek kéretnek. —

Hirdetés.

A' nm. m. k. udv. kam. rendelésére közhírré tétetik, hogy a' f. évi november 13ik azaz tizenharmadik napján reggeli 9 órakor Budán a' kincstári épületben néhai b. Malonyay János magvaszakadtával a' királyi fiseusra szállott 's ns Heves és Külső-Szolnok vármegyében keblezett tiszavarsányi pusztá negyedrésze a' jövő 1844ik évi szent György hó 24től számítandó három egymást követő évre nyilvános új árverés útján haszonbérbe fog adatni.

Mirenézve a' bérleti és az árverésre megjelenni szándékozók ezennel meghivatnak, hogy 40) pgó forint bánatpénzzel ellátva személyesen vagy törvényes meghatalmazottaik 's képviselőik által megjelenni vagy irásban teendő 's hasonlóan a' fen kitett bánatpénzzel ellátott ajánlataikata'fen kitűzött árverést megelőző napon, de minden esetre a' legközelebb bekövetkező nov. 13dik napja reggeli 9órájáig a' nmélt. m. k. ud. kamra elnökségének benyujtani el ne mulasszák. Az árverési 's haszonbérleti feltételek Budán a' kamrai számvevő hivatalnál valamint O-Budán is a' kamarai főtiszt-hivatalnál megtekinthetők. Budán 1843ik évi sept. 28k napján. 3-3

Árverési hirdetés.

A' nmélt. m. kir. udv. kincstár rendeléséből közhírré tétetik, hogy f. évi october 23án 's utána következő napokon, szokott délelőtti és délutáni órákban, a' kalocsai érseki rezidentziában tartandó nyilvános árverés útján következő, néhai klobusiczi Klobusiczy Péter kalocsai érsek hagyományához tartozó ingó javak a' legtöbbet ígérőknek készpénz fizetés mellett, fognak eladatni, ugymint: néhány arany, ezüst, és réz emlékpénzek, két arany zseb 's több másféle óra, tükrök, függők, szőnyegek, képek, burnótszelenczék, porcellán edények, 's több más efféle.

A' venni szándékozók ezennel meghivatnak a' fen kitett napon 's helyen megjelensre. Budán oct. 2án 1843. 3-3

Hirdetvény.

F. 1843. évi octob. 23ik napján reggeli 9 órakor a' Czukor utczában 488. számú házban különféle házi butorok köz árverés útján el fognak adatni. **Bellaugh Antal**, t. Pestvgye középponti rend. esküttje. 3-3